

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

GÜNAY TAYLAN
BEHİÇ DUYGULU
AHMET NADİR CANER
FERİHA AKTAN
KADRÜNNİSA AYDEMİR
İSMET K. KARADAYI
ÖMER NİDA
MUZAFFER UYGUNER
MEHMET SALİHOĞLU
ÜMİT KAFTANCIOĞLU
MUHLİS SALİHOĞLU
ERCÜMENT UÇARI
M. SABİH ŞENDİL
MAHMUT VAN
BERİN TAŞAN
SEYFETTİN BAŞCILLAR
ERTUĞRUL OĞUZ FIRAT
M. SAMİ AŞAR
RUŞEN HAKKI
KÂİNAT B. PAJONK
N. RASİM ÖZSOY
SİYAMİ ÖZEL
NURTEN ÇELEBİOĞLU
MUAMMER HACIOĞLU
BURHAN GÜNEL
AYHAN İLTER
UDO PETZ
NUR TÜRETKEN
MEHMET HAŞMET
CELÂL ÖZCAN
İTİR GÜRDEMİREL
KENAN ERCAN
ENVER BAYAM

Desen : Nilüfer Ermiş

güney güney güney güney güney güney

SAYI : 69

Yıl : 6

HAZİRAN 1973

Cilt : 6

250 Krş.

GÖZLERİNİ KAPAYANLAR

"Dost"yeniden yayınlanmak üzere kapandı. Derginin kapandığını bildirdikleri son sayıda Mehmet Doğan'ın "Yaşasın Sanat Dergileri" yazısı var. Yazıdaki görüşlere değil, başlığa gönlünden katılıyorum, Mehmet Doğan sanat dergilerinin önemine değinerek, onları gazetele, rin sanat ekleriyle, sayfalarıyla karşılaştırıyor. Aralarındaki ayrımı, özelliklerini sıraladıktan sonra, sözü Yeni Ortam'ın sanat sayfası ile Milliyet'in sanat ekine getiriyor:

"Şiir, hikâye, roman, eleştiri sanat olayının etidir, kanıdır. Okuyucu, sanat haberleriyle değil eserinin kendisiyle beslenir, yetişir. Oy, sa söz konusu iki gazetenin sanat eklerinde bir güne bir gün bir şiir, bir hikâye, sözü edilecek bir eleştiri yayınlanmış değildir. De, gerlendirmeler, yargılar çoğunlukla haber niteliğinde, kapkaç şeyler. Abartılmış dost övgüleri."

Milliyet'in sanat eki başlangıçta ölü doğdu. Ama bu eklerde şiire "bir güne bir gün" yer verilmediğini söyleyen kişi, gözü kapalı yo, rum yapıyor demektir. Mehmet Doğan'ın Tur, gay Gönenç'le hazırlayıp her ay Dost'ta ya, yınladıkları "Şiirimizin Ustaları"na benzer, seçmeler de Milliyet sanat ekinde düzenlendi.

Yeni Ortam'a gelince, her yönüyle başarılı, dır diyemeyiz ama, bugüne kadar okur, yazar ve kitap üçlüsü arasındaki ilişkilere yararını yadsıyamayız. Mehmet Doğan'a karşılık ben sözü edilecek bir eleştiri değil bir çok eleştiri yayınladığını söyleyeceğim. Örneğin, Erol Cankaya'nın Makinalaşan Tarım ve Vukuat Var (Y. O. Sayı: 138; aynı yazı bir iki ekle, meyle Yeni Dergi'de yayınlandı.) Atilla Özku, rım'ın Tutunamayanlar, Zühtü Bayar'ın Gerçekçilikte Yeni Boyut (Y. O. sayı: 17) Mehmet Ergün'ün Osman Şahin'in Hikâyeciliği (Y. O. 31. 10.1972) eleştirileri...

Mehmet Doğan upuzun yazısında bir iki ha, beri alacağına; genel olarak sayfanın tutumunu, eksiklikleri, fazlalıkları, sayfada olması ge, rekenleri ağır başlıkla ele alsaydı sayfa için de, kendisi için de iyi olurdu.

ADIMLARA DİKKAT

Yeni Adımlar ocak 1973 de yayınına başlayan bir "sanat ve siyaset" dergisi. Başlangıçta çevirilere ağırlık veren dergi, ikinci sayıda Hasan Hüseyin'in şiiri üstüne yayınladıkları bir eleştiriye karşı—yazı yazarlara (B. Cömert, A.Bezirci) cevap vermekle yayını sürdür, mekte.

Derginin bu sayısında yer alan Ali Eralp ın Devrimcilik ve Dil yazısı şaşırtıcı. Dil'in üst yapı kurumu olup olmadığını varının toplum, bilimciler düşünsün. Ben Öztürkçe üstüne söy, lediklerine değinmek istiyorum. Başlangıçta osmanlıca'yı halka inemediği için kınayan ya,

Günay Taylan

zar, giderek dilde özleşmeyi de osmanlıca ile aynı çizgide görmekte: "Zaten Türk Dil Ku, rumu da geniş halk yığınlarını değil, devlet kurumları ile eserinde ağıdai bir dil kullanan sanatçılara hedef alıyordu. Zamanla bu ağır akım, bazı burjuva yazar ve şairler tarafından çürütüldü çıkarıldı. Halktan kopma ve bir azınlık dil yaratma pahasına, dilde çalgınca bir tasfiye hareketine girişildi. Salonlarda, dergi yapraklarında, kapalı kapılar arkasında türetilen uydurma kelime ve deyimlerle, yeni bir azınlık dili meydana getirildi."

"...bir devrimci için temel mesele halkın ileri bir tarih aşamasına ulaşabilmesini gerçekleştire, me meselesidir. Bu hedefe varmayı engel, leyen bir sanatçının dili ne kadar öztürkçe olur, sa olsun, bu onun gerici niteliğini değiştirmez. Ya da aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi, bir yazının özü ne kadar ilerici olursa olsun, eğer dili yüzünden halka inemiyorsa, bu sa, natçının bütün çalışma ve uğraşları da bo, sunadır."

Yazar halksözcüğü ile tüm yurttaşları amaç, lıyorsa da, okur karşılığı olarak kullanıyorsa da, söyledikleri her iki açıdan tutarsız. Verdiği örnekler her okurun düzeyinde değil. Bu, yal, nız dil yüzünden değil, düşünce olarak da böyle. Sanat ya da felsefe ile ilgilenmeyen okurlar için bu yazılar Ali Eralp'in deyimleriyle halkın anlayacağı bir dille yazılmalı da anlaşıl, maz. (Burada okuru küçümsedim, hafife al, dığım anlaşılmasın). Verdiği örneklerden biri şöyle başlıyor: "sanatsal değerlerin oluşu, sinda toplumsal ilişkiler içinde üretim karga, şasının getirdiği esin..." Buradaki öztürkçe

İfsak'ın Güney'le İşbirliği

Güney okurlarından anımsayanlar olur belki: Birkaç yıl önce, İFSAK ile GÜNEY işbirliği yapacaktı, ülkemizde fotoğrafla uğraşan amatörler daha çok faydalı olabilmek için. Bu tasarımı nedense gerçekleştiremedik. İFSAK'ın (İstanbul Fotoğraf ve Sinema Kulübü) Beyoğlu Şehir Galerisi'ndeki son sergilerinde, sayın başkanları İnş. Mühendisi A. Sami Tepeciklioğlu ile bu konuya tekrar döndük. Olumlu bir sonuca vardığımızda, durumu okurlarımıza da duyuracağız. Tepeciklioğlu, 1973 yılı uluslararası fotoğraf yarışmalarına iki ülkede katılmış, üç eseri finale kalmıştı.

sözcükler yerine yerleşmiş denilen sözcükleri kullanalım:" Sanatı kıymetlerin meydana gel, mesine içtimal münasebetler dahilinde istihsal kargahasının getirdiği ilham..." Sıradan bir kişi her iki tümceden de ne anlar?

Devrimcilik ve halka inme maskesi altında dil konusunda gericilerle aynı çizgide olmak, onlarca ileri sürülen görüşleri ilerilik ve halkçılık adına sunmak öde ne kadar devrim, ci olunursa olunsun edebiyatımıza ve sanatımıza bir şey getirmez. Nerede uydurulursa uydurul, sun, öztürkçe bir sözcüğü her zaman başka dillerden aşırma ve hırsızlama sözcüklere yeğ, lerim.

KISACA :

Baskı sayısı, sürümü bir yana ülkemizde okur yazar oranına göre her telden epey kitap yayınlanır. Dergiler sanat ve düşün yazılarına verdikleri önemi, kitap tanıma ve eleştirile, rine vermezler. Çokluk dergilerin arka say, falarına, küçük puntolarla lütfen yer veri, lir, bu tür yazılara. Her şeyde olduğu gibi bu konuda da toplumbilimsel değerlendirme, lerden yoksun olduğumuzdan okurun bu yazı, lara karşı ilgisinin ne olduğunu bilemeyiz.

Tarik Dursun K. yönetiminde yayına baş, layan Kitaplar dergisi (Nisan 1973), böyle ge, reksemeyi karşılamakta. Kitap, kitaba ilişkin sorunların yanında; haberlere, sanatın gün, cel yanına fazlasıyla eğilmekte, Kitaplar... Doğrusu iki üç sayfalık yazıda yüzen fazla kitaptan söz etse de Rauf Mutluay'ın "edebi, yat söyleşileri"nin yeri Kitaplar olmamalı.

Dergide yazısına bakınca (okuyucuna değil) Tarik Dursun'un öykülerinden sözececek san, dim. Yanılmışım. Tahir ile Zühre öyküsünden çıkarak, gövdeye ceza ile ilgili başka kitap, ların, öykülerin adlarını, edebiyat yaparak sıra, lamakta, Öğretmenliğin verdiği çok kitap oku, manın kolaylığı içinde yazılan, rahatça okunan okunduktan sonra bir iz bırakmayan bir yazı: Gövdeye Ceza.

Orhan Kemal'in ölümü üzerine radyoda ko, nuşan Kemal Tahir, bu konuşmasında "Orhan Kemal'in etmek kavgası yüzünden çok ve ça, lakalem yardımını vurgulamaya çalışmış. Radyo konuşmasını dinleyen Asım Bezirci (Yeni a dergisi, Mayıs 1973), "Orhan Kemal'i harcamak için Kemal Tahir (in) ölümünden ya, rarlanmasına kızarak radyoyu kapatıyor. Asım Bezirci'ye göre "...Kemal Tahir en azından Ask-ı Memnu ve Kuyucaklı Yusuf ayarında bir roman yazamamıştır daha."

Başarılı bir çok inceleme ve eleştirilerini ilgiyle okuduğum Asım Bezirci'nin yukarıdaki sözlerini adına yakıştıramadım. Kemal Tahir'in ölümünden yararlanmasını eleştiren bir kişi, eles, tirmen bir kişi, eleştirdiği bir eylemi kendi yapmamalı. Yaparsa, ayıp olur, hem de çok ayıp...

AY IŞIĞI

şiirler

Ömer Faruk Toprak

Yeditepe Yayınları

7,5 TL.

güney AYLIK SANAT DERGİSİ

Sahibi ve sorumlu yönetmeni : Atif Özbilen

Yazışma ve posta havalesi : Atif Özbilen, P. K. 1353 İstanbul.
Baskı : Halk Matbaası, Tel: 22 19 98. Ebussuut Cad. No. 15,
Sirkeci — İstanbul. Akbank Besiktas Şb. hesap No. 22787.
abone : yıllık 30 TL.

KUTSAL CEZA

roman

NECATİ HAKSUN

15 TL.

Isteme adresi :
Necatî Haksun
Adliye — Adana

Korku Salmak

★

Behiç Duygulu

15—20 yıl öncesinin Ankara'sı. Kültürle, içtenliğiyle bağlandığımız bir arkadaşımın evindeyim. Bahçelievler'de bodrum katında oturuyor. Bir akşam yemeğinde belleğinden Nazım'ın bilmediğim şiirlerini okuyor. Bana soruyor ondan şiirler bilip bilmediğimi. Kitaplığında bir arkadaşımın İstanbul'da nasılsa bulup gönderdiği Kurtuluşun Sonrakiler antolojisinde çok bilinen birkaç şiiri var. Onlar da belleğimde değil. Ona gıpta ediyorum bu şiirleri bildiği için. Onun kuşağında olanlar ve daha eskileri Nazım'ın kitaplarını bir zamanlar rahat rahat edinip okumuşlar, sonra bir yasak, herkes kimbilir nereye attı, nereye sakladı. Bizim kuşak hemen hemen bilmiyor o günlerde, salt adını duyuyor. İstese de edinmiyor bu kitapları. Kimse kendisinde olduğunu söyleyip ödünç bile vermiyor. Ona diyorum "T..."ye döndüğümde size bulup göndereyim isterseniz bir iki kitabını?"

"Aman" diyor, "gönderme."

O zamanlar ne bilirdim izlenmenin tedirginliğini, korkusunu, ona gelecek mektup ve paketin postada açılabilceğini.

Ankaradan ayrılacağıma yakın bir pazar Çiftliğe yemeğe gidiyoruz. Oturduğumuz uzun masada, yer darlığından olacak, karşımıza kadınlı erkekli bir turist gurubu geliyor. Omuzlarında fotoğraf makineleri, çantalar falan. Konuştukları dil ingi-

lize, Fransızca değil, Yugoslav, Bulgar olabiliyor.

Garson yemeklerimizi bırakmış fakat çatal bıçak yok ortalıkta, bekliyoruz. Turistlerden bir kadın, arkadaşımın karısına gülümsüyor, onların yemekleri gelmediği için kendi çatal bıçaklarını teklif ediyor işaretle. O da teşekkürle alıyor. Arkadaşta bir telâş, bir bozulma: "Ne yaptın sen," diyor, niye gülümsedin, niye aldın?.. Nerden geldi bunlar bizim karşımıza!"

Sonra öğreniyorum ki, daha önce arkadaş, sonunda mahkemede aklanmayla sonuçlanan solculukla ilgili bir jurnal yemiştir. Bulunduğu il'de tedirgin olup Ankara'ya taşınmış, aradan yıllar geçtiği halde hâlâ izlendiği kanısında, tedirginliğinde. Davranışlarını hep bu tedirginliğe göre ayarlıyor. Durumunu da şöyle özetliyor:

"Sütten ağzı yanan, yoğurdu üfleyerek yer."

Sonra ekliyor :

"Bekçi beni hapisaneye kelepçeli götürürken yol boyunca, 'eğer sen suysan ananı, avradımı...' diye kalayladı durdu.

"Yok kardeşim ben öyle değilim", dedimse de kime dinletirsin. Hapishanede ise kimse konuşmaz! Derken çoğuna okuma yazma öğrettim. Zararlı değil, onlara faydalı kişi olduğumu gördüklerinde bana ısındılar."

Yazar olsun, bilim adamı olsun kaynak-

KOCA AĞAÇ

Koca ağaç özleminin duydu filizlerin çiçeklerin
Oysa öz suları kurumuştu artık
Hasretini duyacaktı bir ömür boyu
O insanı çaldırtan rengin

Mevsimlerin anlamı yoktu bundan böyle
Bir zamanların dipdiri çınarına
Anlarıyla yetinecekti eski günlerin
Son yaptıklarıydı dökülen bir yıl önce

Gencecik fidanlar vardı çevresinde
Kiminde tomurcuk kiminde çiçek
İri dalları duymayacaktı hiçbir şey
Esen rüzgârın sesinde.

Ahmet Nadir CANER

lara dayanmak zorunda. Kendisinden önce ne yazılmış, ne söylenmiş bunu aya, yıldızlara, suya bakıp öğrenecek değil, kitaplara eğilecek. Yalnız yazarların, bilim adamlarının değil, aydınların, aydın olmak isteyenlerin de eğileceği yer kitaplardır. Kaynakların her zaman elinin altında, kitaplığında olması gerek. Onlara bazı yasaklamalarla yer altında ve yer üstünde olmak üzere iki kitaplık mı kurduracağız, yoksa bulduğunuzla yetin mi diyeceğiz ?

Kimbilir kaç aydın, kaç yazar taradı son yıllarda kitaplığını ve kendisi için çok gerekli kitapları, korkulu rüya görmektense yok etti. Aranan bunca kitaplıklar ve polisçe alınan kitaplar yanında hangi yazar, hangi aydın kendi kitaplığının aranmayacağından emin olabilir de, yasak da olmasa bazı kitapları bulundurabilir.

Damgalamak, ekmeği, mesleği ile oynamakla korkutmak Türk yazarını, aydınını, onu ot gibi yaşamaya itelemek, sonra da güçlü yapıtlar, dünya ölçüsünde ün beklemek.

Okur yazar oranının düşüklüğü bir yana, diplomalılarda okuma oranı ne? Bu küçük okur kitlesinin de yasak korkularıyla daha küçültmek mi çabamız?

Yazarlarımıza iki yol:

Suç işlerim korkusuyla yazılarında ya birtakım kelime cambazlıkları yapmak.

Yada susmak.

Bunca özgürlükten sonra bu noktaya gelmek acı olmasına acı.

Ama!

Yazdıklarıyla bu güne dek Atatürkçü çizgiden ayrılmamış, yurdun güvenliğini sarımsı hiç bir eyleme girmemiş yazarlarımızın yazılarındaki kapalılık, yazdıklarında acaba suç görülür mü korkusunun verdiği çekingenlik ortada.

Öyleyse meydan kime kalacak bu yurttan? Atatürkçü aydınları pis jurnallarıyla tedirgin eden kişilere mi?

Aydınlar küsüp bir kenara çekilecek ve meydan istedikleri gibi bulandırmaları, at oynatmaları için bunlara kalacak.

"Yağma yok!"

Diye sesini yükseltecek aydınlarımız, yazarlarımız az değil gibi geliyor bana.

SUÇ

Suç iyiliğe dönüşür sonunda
Bencil kollarında suçsuzluğun
Utandır anadan doğma
Çırlıçplak sıkılgan insan.

Bilemeden ölümün ötesini
Korkunç oyunlardan görkemle çıkan
Tüneyip bir tutucu yıkıntıya
Gizler yenilgiyi bir sevide büyür.

Sana ve bana yükümlü değil midir
Çiçek de dal da
İlk ve son güller kurudu içimizde susuz
Nasil çırpınmışın duyarlı bir serçe
Kopuntulu kanatlarında kötülüğün
Gece gündüz uykusuz...

Feriha AKTAN

(Kadınnisa Aydemir)

GÜNLÜĞÜMDEN

İsmet Kemal Karadayı

Veysel de...

21 Mart

Doğduğum ve çocukluğumu yaşadığım yerlerin yanık ezgilerini bilinçli olarak daha sonra kavradım, izledim. Ama ilk anımsadığım türküler Veysel'dendi, babam söylüyordu. "Mecnunum Leylamı gördüm"ler, "Yıldız yıldız"lar vb. Yıllar geçtikçe yaşım büyüdü, Veysel büyüdü, büyüdü, Aşık Veysel; "Güzelliğin on par'etmez — Bu bendeki aşk olmasa" dedi. "Uzun ince bir yoldayım — Gidiyorum gündüz gece" diye belirtti, "Yeter gayrı yumma gözün kör gibi" de, yip uyandırdı, uyardı.

Şimdi artık, "gizli sırlarını aşkar etme"yecek "saz"ı kalmış "dünyada".. Veysel, halkının be-lirgin duyarlığını, zekasını, incelliğini ve bekleyiş gücü ile insan-cılığını ne güzel temsil ediyor, Dost bildi kara toprağı, düşünsel ve gerçek; ölmedi..

O, insanına bağlıydı, insan'ı seviyordu. Elbet "hatırla"acak..

Dostlar

23 Mart

"Savaş ve Açlar"ını bugüne dek okumamıştım. Kendimi ayıplarken "tam bilinçli" dostum yetmişti.. Ye-ni Ortam'da "Musa'nın Gecekon-dusu"nu ilginç bulmuştum. Bildi,ğim yerleri, bildiğim insanları dostça anlatıyordu Hasan İzzettin Dinamo. Benim dağlarım, benim kekiklerim, benim "maraba"larım, ezilmişliğim. Bunçuk'um, kaçışla-rım... Sonra, "felaket" ertesi, "ge-cekonda" benzerlerim..

On günden bu yana, "Öksüz Musa" ile birlikte, birbirini yazarının yaşam öyküsü içinde ta-mamlayan bu üç romanı okuyorum durmadan. Gecekondu da, nıdığım Musa'nın birden çocuklu-ğuna geçiş, sonra açlığın ve ök-süzlüğüne varış, aydınlığını buluş-gerçekten ilgi çekici ve daha da doyurucu oluyor.. Yani, benimsedi-ğimiz bir insanın, hangi önemli yaşantı parçalarından geçerek bi-ze ulaştığını etiyimsel yolda öğ-renmek gibi bir şey..

Üsküdar'lar, Kız Kule'leri, Sir-keci, Menekşe.. Dinamo'yu bula-madık asıl yerinde. Yine öyle se-vimli ve canlı köpekler bekliyordu

konduyu. Tavuklar, kediler, parlak bir horoz. Artık "özel araba"ların da girmeye başladığı roman konu-su Menekşe'de, sanki tanıdıklar vardı..

Onu, birinci kattaki evinde bulduğumuz zaman ikinci olmuştu. Kendisini daha da sevimli ve ba-bacan yapan pıcamasını değiştirt-medik.

Dinamo'nun ozanlığı, romancılı-ğı, inceleme gücü beni daha çok sardı. Hele dost sıcaklığı unutu-lacak gibi değildi; etkiliydi, içten, di.. "Kutsal Barış"ın üçüncü cildi çıkmış. "Özgürlük Türküsü" bekle-mede.. Küçük çabalarımın karşı-"hacimli, büyük eser vermeye gît" diyor. Konuşmaları, usa uygun,

rini bilmemiş ve kavrayamamış ki-şiler hâlâ neden çoktur aramızda? İnsan varlığı, us'dur, bilinçtir herşeyden önce.. Gerçek yaşama ise tarihsel ve nesnel ölçüler için, de gereksinme ve haklılık..

İnsan gerçekliğine, uygarlık düze-yine, yaşama düşüncesine tam yaklaşmış kişiler iseek iyi, güzel, anlamlı ve rahatlatıcı uygulamala-rı aramalıyız hep. Bu hakkı, varlık nedeni mantığına ve duy-gularımıza danışarak algılamalı, böyle bir hakkin uygulanmasına başvurma olanakını başkalarına da tanmalıyız. Kısıntılı, koşullu, kıs-kanç ve daracık bakışlar niçin? Ne diye "çirkin" ve "saygısız" ol-mayan doğal serbestlikleri, insan yapısına uygun özgürlükleri alarak uygulamıyoruz? Örneğin bir el, bir ılık, bir bakış, bir sevinç?

Çelişkileri ve gereksinimleri iyi irdeleyemeyen; düşünmeyi, duy-mayı, insana özgü uygulamaları tam bilmeyen kişilerden, kendile-rine de, çevrelere de hayırlar gelmez. Sevmenin, saymanın tatlı

lar gibi.. İşte bu, gerekli ve de-ğerli olana, ak tedirginliğin o gü-zelimi düzenliliğini taşıyana, ya-ni aranan o hep yeni'deki iyi'lere dönüşümdür bence..

Aydınlıkta, bilinçte birleşme ve anlaşma coşkusuyla, sevi coşkusu tamamlıyorsa daha da mutludur kişi. Anlamca özendiğimiz, yaşam-ca umutlandığımız, yani sağ rast-lantılara ve bayağılıklara bırak-madığımız dost ilgiler ve bağlılıklar, yeni yeni kapılar açar, dü-şünsel ve ruhsal aşamalar kazan, dırır çünkü bize. On duygusalılık-larımız geçince, andarımızı ve on-ları yaratan yaşantılarımızı daha iyi değerlendiririz. Arasra dost saşkınlı, düş yorgunu oluşlarımız bile sonucu değiştirmez; aksine, öyle bir oluşumu çabuklaştırır.

İnsan'ı zaman'a yediren umut-suzluklara kapılmamalıyız.. Hele de zincirlerin koparılması bilin-cine, her yerde, önce bilen ve seven kişilerin varlığını varacağını u-nutmamalıyız..

anımız söylenecek her saat — mo-zart'ı dinliyorum / mozart'ı dinli-yorum bir gece yarısı.. türküler—/ bana çok şey demeksin çok yüce-ten / sevnişsin direnişsin nasıl isen gel.

Bir ilkyaz çağrısında, coşkuyla, derin, türkülerini daha iyi anlıyo-rum..

Ö z e l

30 Mart

Dost yoksa topluluklara, kula-balıklara sığınırım sık sık. Çün-kü oralarda başka insanlar var; onların kıvançları, üzüntüleri, ça-baları. Onları paylaşıyor gibiyim-dir o anda. Toplum'dan birey'e, birey'den toplum'a.. Birey'e iken, sevgisini toplum'a vermek de sa-yılır bu.. Diyelim, Sudan'lı, Kongo'lu, Uganda'lı Afrika'larda da, Vietnam'lı, Kamboç'lu, Filipin'li Asya'larda da ancak böyle yaşanır.

İnsanlardan kaçılmıyacağı için onlarla otururum, içerim, oyun oy-narım, gezerim. Böylece, insana ve yaşantılara ilişkin türler ve de-neyler kazanırım. Kendimi denet-leme ve özeleştirme alışkanlığına, bu davranışına da borçluyum..

Çok üyeli aile, yarı yoksulluk, sıkıntılar, bütünlümler, gezgin-cilik ve kitaplar.. Düşünüyorum.. Paltomu tutmaz kimse, elime su dökmez, isim yoksa ayakta bo-yarım..

Yapım ne istiyorsa onu yapıyo-rum. Toplumum, çağdaş her iste-ği tam yanıtlamıyor, onu da bil-iyorum..

Değişecek olan Dünya'dır, çağ-dır, yaşama gerçekleri ve gereksinimlerdir. Düşünceler, tarihin ve vicdanın süzgecinden geçecek. Birgün, "ölüm cezaları kaldırıl-sın" dediğimiz için artık "ceza"landırı-lmayacağız. Azalmadığımız süre-ce de hep yükseleceğiz..

Doğma'dan, salt güdüm'den u-zak duruyorum ben. Özgürlüğümü, bizi insanca ve genel kurtuluş'a götürececek olan toplum içi bağlılık, lar ve arayışlarla çoğaltıyorum.

YÜZÜM KARA

bir boşlukta yüzer insan
ayıştığı vururken sulara
silahlar patlar erguvan renkli şafaklarda
yüzüm kara

bunca davranışı vardır insanın
bilinmez yüreği kimden yana
bunca güzellik ve ak düşünceler önünde
yüzüm kara

tamsalar ne iyi şu küçük insanı
uykuda, ağlarken yada
ne zorduk sevdiğini söylemek dostlar
yüzüm kara

asırlık çorak topraklar üzerinde
mutluluk ninnileri söylenir insana
itilir bir gün rezil karanlıklara
yüzüm kara.
yüzüm kara.

Ömer NIDA

haklı.. Konuksever eşi, yıllar ön-cesi tanıdığım ve tanıştığım May-sahibi M. A. Yalçın'a yakın. İyi bir rastlantı..

Güzel dost, yüce dost beni esrik-sin..

Şiirle, seviyle dönüyorum..

B i l m e k v e S e v m e k
28 Mart

İnsanlar, bilgi yarışına da, sevgi yarışına da gereksinmelidirler. Öte yandan, bilmeyenin sevgisi gibi, sevmeyenin bilgisi de tam değildir ve tam amaca ulaşamaz derim ben.

Ne yazık, konuyu aynı rahatlık ve incelikte konuşabileceğimiz o gerçekçi ve gerçekten aydın in-sanlarımız sanıldığında, bol ola-mamaktadır henüz ülkemizde.. İnsan varlığının, insan yaşaması-nın, kısaca gerçek yaşamın ne ol-duğunu anlamamış, aramamış, bulmamış, en azından onun değe-

uykusuzluklarına varamazlar onlar.

Dostlar! Yürürken, otururken, çalışırken, dolaşırken, tek sözcük-le yaşarken seviniz. Billurlaşsın sevgi içinizde, iyicine belirsin. Normal, günlük yaşantılar ve du-rumlar üstünde olsun, size can-lılık veren, sizi uyumlu coşkular için götüren hız olsun bu duygu. Örneğin bir sevgili ya da dost.

Dost sevgili yahut sevgili dost.. deniz kıyılarında, dağ başlarında, evlerde, iş yerlerinde, her yerde güzel ve anlamlı, bilinçli ve an-layışlı.. Bu bir kadına, dudakla-rında, yaşamış anlardan kalma bir kızılık, saçlarında ipek ıslıtı-sı bir renk, gözlerinde bal, örneğin. Düşünceleri pürü pürüdür onun, ay-dınlıktır, ilişkileri, sıcacık ve uya-nık bir can sevimliliği taşıır. Çarpıcı günler ve gecelerde, tatlı bir sokuluş yahut ılık bir ilkyaz kor-kusu görünümünde olabilir, o kuş-

GÜLDESTE

— ANTOLOJİ —
13 forma, 134 şair
246 şiir
10 TL.

güney yayınları

"HAYDAR HAYDAR,, İÇİN

Muzaffer Uygüner

Her yapının gerçek ölçüler uygun olarak değerlendirilmesi gerekir. Gerçek ölçü derken, o kitabı ortaya koyan sanatçının ya da yazarın anlayışını, dünyası görüşünü ön planda tuttuğumuzu belirtmek isteriz. Bir toplumdun yapısını bireysel bir görüşle ele almanın doğru olmayacağı kanısındayım. Bunun gibi, bireysel bir görüş açısı olan bir sanatçının yapısına da toplumsal açıdan bakıp kötülemek herhalde saçma olur. Bir edebiyat dergisinin Mayıs sayısında A. Veyssel ile ilgili olarak yayımlanan yazıların, onun bir değerli olmadığı yolundaki sonuçları herhalde gülmeyecek karşılama gerekiyor. Okuma yazma bile bilmeyen bir Veyssel'i aydın olmaları gereken sanatçılar ile aynı te-razide tartmanın pek anlamlı olmayacağı kanısındayız. Onu, kendisi gibi yetişmiş sanatçıların kafesine koymak ve ona göre değerlendirmek gerekir. Ölçülerde herhalde insafsız olmamız, bir şairi bir kalemede Nazım Hikmet'den üstün görmek gibi duygusallığa düşmememiz zorunludur gibi geliyor bize.

Bir dergide okumuştum. Türkiye'de öğrenim olanakları bulamayan bir yabancı ülkede öğrenim gören yazarlardan biri, Salâh Birsel'in *Haydar Haydar* adlı kitabına değinen bir yazısında, bazı kişilerin bu kitabı göklere çıkarmasını yazıyordu. Bu arada, adını ancak lütfunda da bulunmuş *Haydar Haydar*, üzerinde herkes yazı yazabilir ve kitabı beğenen de, beğenmeyen de bulabilir. Ancak, bu konuda yazar, ken, her şeyden önce Birsel'in şiir görüşünü bilmek önemlidir. Bunun dışında bir yöntem, bir övgü ve sövgüden ileri gidemez. Nitekim, andığımız yazar, bir yazısında bir sanatçıyı yedi kat göklere çıkararak övmüştür.

Salâh Birsel, şiir görüşünü çeşitli vesilelerle belirtmiştir. Görüşünde bir değişiklik olmadığını, kendini bulduğu andan bu yana aynı yolda yürüdüğünü biliyoruz. Dost dergisinin nisan 1973 tarihli sayısında, Birsel, "*Haydar Haydar*"ın önceki kitaplarından değişik olduğunu sanmıyorum." diyerek bunu bir kez daha belirtmektedir. "Yalnız *Haydar Haydar*'da kimi imgeler var. Bunlara soyut ögeler gözüyle bakmamak gerekir. Simgeler başka, soyut başkadır. Bütün sorun imgeleri çözmek, simgelerin ne anlatılmak istendiğini araştırmaktır. Bu ise kimilerine güç geliyor." Demek oluyor ki, bir kez, Birsel'in kitabında bir takım imgeler bulunmaktadır. Şu simgelerin neler olduğunu bizim de tam belirtmemiz pek olağan değildir

sanıyorum. Fakat, kitabın bölümleri arasında gözlerimizi gezdirirken "Kuzuname"de ünlü kurtla kuzu masalının yer aldığını ve "kuzu" simgesiyle ezilenlerin anlattığını sezeriz. Kurtla kuzu masalını bir çok sanatçı türü deyişlerle şiirleştirmiştir. Birsel, *Haydar Haydar*'da çok değişik bir deyişle veriyor bu masalı. (*). Özellikle ezilenlerin yanında yer alan sanatçıların da ezildiğini bir çok şiirde buluyoruz. Özellikle şairler, diktatörler tarafından pek de iyi karşılanmamıştır. Şairlerin yazdıkları ya da söyledikleri ile nasıl güçlü kişiler oldukları bilinmektedir. Hazreti Muhammed bile, başlangıçta, karşıdaki şairlerin sözlerini etkisiz kılmak için konuşmuştur. Sonraları, kendi yanında da şairlerin yer alması karşısında bu sözlerini değiştirmiş ve şairlerin söylediklerinin değerini belirtmiştir. Bir çok şairin Hitler Almanyasından, Salazar Portekizinden kaçtığını biliyoruz. Kitabın ilk şiiri olan "Meyhane"nin ilk bölümü, sanırım bu acı gerçeği ortaya koymaktadır: "Ozan Andre Chenier'yi / İkkiye böldüğünden beri glyotin / Kurum satıyorsa meydanlarında Paris'in / Ozan kardes hadi hop / Sen de uzat boynunu / Eş dost akraba bekleme sin". Bu, değişmez bir alıntıdır diktatörlüklerde. Kurda karşı çıkan kuzuların sonu budur işte. Oyle sanıyorum ki kitabın "Tutiname" bölümü kurda karşı çıkan kuzuların yani şairlerin, sözleriyle direnenlerin bölümüdür. "Tutiname" bölümünün anlamlarını anımsamalıyız burada. Bölümlerin, karnayaların ve daha bir çok kuşların kesilmesi görüntülerini veren "Tutiname" adlı şiiri özellikle belirtmek gerekiyor. Tutiname bölümü, bir bakıma Kuzuname bölümü ile çok sıkı bir bağlantı içinde. Şair ölürken insanlar da ölür. Bu hususta "Kuşkarnaval" şiiri üzerinde özellikle durulabilir. Çeşitli kuş adları ve simgeleri üzerinde teker teker durmanın bir anlamı olmalı elbette.

Birsel'e göre, "dizelerin altında bir takım sesler, duraklar, büyüler vardır. Onları ortaya çıkarmak gerekir. Ozanlar bunun üstesinden kolayca gelebiliyor. Ama ozan olmayınlar için bu işin kolay olmadığını kabul ederim". Haydar Haydar'da bu anlayışın izlerini buluruz. Birsel, müzikten çok "ses" dediği ögeye önem verir. Sözçüklerin sesdeğerini yakalamak, istenilen sesi verecek sözçükleri bulup çıkarmak çabası vardır Birsel'de. Son kitabındaki bazı yabancı sözçüklerin bulunması, bazı yabancı sözçüklerin değiştirilerek kullanılması, bazı ses taklitlerine ("savt.1

taklidi") gidilmesi bu çabanın örnekleri olarak değerlendirilmelidir. Birsel, şiiri genişletmek için yansımaları, yabancı sözçüklere gittiğini söylemektedir. Eski kitaplarını incelediğimizde, onlarda da bu gibi sözçüklere yer verdiği görülmektedir.

Ses, onun şiirinde önemlidir. Şiirde müzikten hoşlanmayan, ölçü ve biraz da uyakları müzik öğesi olduğu için bir yana iten Birsel, müzik yerine sesi koymuştur. Hatta, ilk şiirlerinde sesin de önemsenmediğini görüyoruz. Kendisinin de belirttiği gibi, sesi önemsememek, sesi sıfır noktasında tutmak onun şiirinde oldukça tehlikeli olmuştur. İlk şiirlerinin bazılarında, başka bir inceleme, mizde belirttiğimiz gibi, düzyazı çok yakınlaşma vardır. Zaten, "sesi sıfır noktasına yakın tutacağım derken şiiri düzyazıya dönüştürüverirsiniz". Bunu gören Birsel sonraki şiirlerde sesi biraz açmıştır.

"Edebiyatsız edebiyat yapmak" deyişimle özetlenebilir onun görüşü. "İmgelerin sadeliğini yitirmemek için sıfat, benzetme, mecaz gibi ivrivirler da kullanmaz ve bu eğilim ilk şiirlerinden bu yana bilinçlidir. Duyguluğa düşmek, bütün şiiri duyguların ve duygusallığın dışında tutmak titizlikle durduğu bir konudur. Kendisi, "sevi şiirlerinde bile duyguluğun tuzağına düşmemeye büyük bir dikkat göstermişimdir" diyerek belirtir bu görüşünü.

Birsel'in şiirinde devamlı olarak izlenen çok önemli bir öğe ince alay (Humour) dir. Bütün kitaplarında, bütün şiirlerinde görülen bu öğe, bu davranış *Haydar Haydar*'da da görülür. İnsanların, toplumların yaşamında görülen trajediyaları olduğu gibi, belki de abartarak vermek de bir sanattır. Birsel, bunları ince bir alay cesnisi katarak verir. Sözelgesi, yukarıda ilk bölümünü andığımız "Meyhane" şiirinin bu bölümü gibi öteki bölümleri de bunu gösterir. Kitabın Göl Saatleri bölümünde de bu şiirleri bolca buluruz. "Kuzuname" adlı şiirde, insanların öldürülmesi verilirken nası da alay eder. Bu şiirin sonundaki iki dizelik bölüm bile onun tutumunu belirtir: "Telefonlar çalacak ve trak / Bir kuzu daha alımdan". Bir bakıma budur insanların yaşamı. Diktatörlerin gözünde bir insanın değeri bir "trak"tan ibarettir. Birsel, diktatörlüklerle böyle alay eder. Bu gibi şiirlerdeki durum, soyut öğeler midir? Birsel, soyut öğeler gibi görünen bu simgeleriyle diktatörlük toplumlarının yaşamını sezdirmektedir bize. Titiz bir sanatçı davranışı ile sezdirmekten öteye geçmeye büyük bir özen göstermektedir.

Yukarıda biraz değindiğimiz gibi, Birsel, bu toplumlarda sanatçıların ve özellikle ozanların büyük bir baskı altında bulunduğu

ve ilk olarak onların üzerinde durulduğunu belirtir. "Meyhane" şiirini bir kez de bu amaçla anımsalıyız. "Yunus Emre" şiiri, bu durumu iyice duyurur ve şiirin sonundaki "Nemrut" sözü elbette Türk okuruna çok şey anlatır. Bunun karşısına konulan Yunus Emrenin de barışçı tutumun simgesidir: "Ey kuzu kuzulayan avcı / Bu ne kadar çok Nemrut / Ne kadar az Yunus Emre". Haydar Nanyar bölümünün XI inci parçasını anımsalıyız burada: "Vurmayın güvercinlere / Uçarken / Vurunca ozanlara vuruyorsunuz." Halbuki ozanlar suçlu değildir. "Kumrular" şiirinde dediği gibi. "Ozanlarda tüfek olur mu?" Ozanlarda uçak da yoktur, üstlük de; onlar kendi içlerine dönük, insanları seven kişilerdir. Ozanlardan büyük devlet adamları, politikacılar da yetişmiştir ve bunlar halklarının mutluluğu için çalışmışlardır. Ceza yirli Kâtip Yasin, Senegal'i kuran ve Cumhurbaşkanı olarak çalışan büyük ozanlardan Sedar Sengor anımsanmalıdır.

Birsel, şiirindeki sesi yaratmağa çalışırken halkın kullandığı bir sözcüğü de kullanır. Bu arada kendisi de bir takım bileşik sözcükler yaratır. Kudretten çıkar, fotoğrafın arabı, pinlik pislik kesmek, kuşkarnaval, kuşkoridor, kuşkaranlık, sırlamak, sörcülemek, fosuldatmak, yüreksöken gibi... Bu şiirlerinde (Tutiname gibi) değişik bir dil çekimi görürüz: "Kara kartallar sürülense / Ak doğanlar karalansa / Yarasalar pinlik pislik kesse / ... / Kanaryalar sarılansa * Kukumavlar naralansa."

Birsel, edebiyatsız edebiyat yapmak ilkesinden hareket ederek kurmaktadır şiirini. Bunun için, dilin süsleyici öğelerine bir yana itmekte; müziği bırakıp sözçüklerin ses değerine önem vermektedir. Bu nedenle, şiirde ölçü ve uyağa değer vermeyip sözçüklerin ses öğelerinden yararlanmaktadır. Bu amaçla, halkın içinde yaşayan ve şiire girmemiş bazı sözçükleri kullanmakta, yeni sözçükler yaratmakta, bileşik sözçükler kullanmaktadır. Birsel, insanların ve toplumun fertlerini bağırarak ortaya koymamakta, onlardan yararlanıp duygusalığa gitmemekte ve insanları duygusallığın tuzağına düşürüp kolay bir ön sağlamaktan uzak durmaktadır. İnsanların ve toplumların fertleri, ince alaylarla serilmekte, sezdirilmektedir onun şiirinde. Bunu sezemediyseniz, şiirlerini hiç olmazsa beş kez okuyun; çünkü, Birsel de her şiirini "beş değil, on, on beş, yirmi, belki de 40-50 kez" buzup yazmıştır her ozan gibi. *Haydar Haydar*'da dilinizden düşüremeyeceğiniz dizeler bulacaksınız. Bazı şiirleri ezberleyeceksiniz bile.

(* Salâh Birsel, *Haydar Haydar şiirler*, Bilgi Yayını, Ankara 1972, 111 sayfa, fiyatı 7,5 lra..

Yoksulun Çiçeği

Ümit Kaftancıoğlu

Başucuma çiçekleri yığdılar. En çok gül. Lâle de var. Adlarını bilmediğim, sormadığım nice çiçekler. Doğanın içinden fıskıran binbir türlü renge karşı çıkışımı başlatabilmeyi gelmiyor. Gülün ne suçu var saraya, soyguncuya, vurguncuya aracı olmuştur? Lâleyi nasıl atarım bir dönemin suçlusu diye? İlle elimde değil onları sevmek. Şu koca koca kıvrımlarıyla adını bilmediğim çiçek içinde açmış, patlak ur gibi geliyor bana. Beni yoklamaya gelenler gidince çiçeklerini kaldırıyorum. Kızıyorum böyle tanıdıklarım. Ara sıra öbür odaları, bölümleri dolayıyorum kime nasıl çiçek gelmiş diye. Büyük koğuşlara yatanların geleneği olmaz pek, hele çiçek getirenleri hiç olmaz. O yüzden büyük koğuşlara çiçek yoklaması için gitmiyorum. Küçük odalarda çiçek dolu, Belki çoğunun adını bilmiyorum orda yatanlar da. Bana soruyorlar. "Gelinim getirdi ya, bilmem ne çiçeği, güzel." Ben de bilmiyorum, bilmek de istemiyorum.

Bana gelenlerin arasında çok sevdiğim iki kız kardeş papatyayı getirdiler. "Kırdan topladık. İnanın hiç hasta yanına gitmek istemeyiz. İlk kez size geliyoruz. Baş sağlığına gitmek en soğuk olay bizim için" dediler. Doğrusu alın benden de o görüşü. Ölümü, ölüyü unutmusları bir daha döndürmek, yarayı kanatmak gibidir. Hasta yanına gitmeyi hiç sevmem. Bu kız kardeşlerin gelişini de istemezdim. Birimizin hastalığı: öbürün, sevdiklerimizin, dostlarımızın üzüntüsüne neden olmamalı ben- ce. Gizli tutmalıyız. "Küçük bir

dış görevle bir ay yoğun ortalar da" deyip yatmalıyız.

Kız kardeşlerin gelişini bu yüzden sevmedim ya, şu papatyalar güllerin, lâlelerin arasında çok de- ğişik. Bir kez toprağı, doğayı sö- mürmemiş, ince, yalın, yapraksız, yoksul kişileri andırıyor. Ben pa- patyada çocukluğumu bulurum. İpince bir boyun. Üflesen uçacak ince yapraklar; açlıktan, almanın aklığundan ağarmış. Yeşil yaprak- ları hepten yok. Benim gibi çıplak giygisiz, Sonra çok dayanıklı. Gül- ler, lâleler soldu sarardı, rengi yitti. Papatyalar alışkın açlığa, yokluğa, yoksulluğa. Bir dilim ek- mekle bir gün dururdum çocuklu- ğumda. Papatyalar bir kışık su içinde günlerdir sapa sağlam. Ye- meye alışkın değil, göbeklenmeye alışkın değil. Gül göbektir. Daya- namaz büyüştür, dayanamaz yokluğa, açlığa. Erişir giderler. Pa- patya öyle değil, yete, sele, sür- güne, ezilmeye, koparılmaya da, yanıklı.

Papatyayla fal bakılması da boşuna değil. Yokluk yoksulluk içindeki kimse eni sonu olmayan, aslı astarı olmayan uyduruklara inanır, Fal, din, düşün, öte dünya, büyü, parpa, Benimle, anam, la, atamla papatyanın yakınlığı, yakınlığı değil birliği, benzerliği faldan dolayı da var. Papatyayı koparırdık Çamurlu düzünde, alırdık her birimiz birer tane "bugün anam ekme bulmuştur, bulmamıştır, bulmuştur, bulma- mıştır..." Ak çeneklerini tek tek yolarlardık. Eğer bulmamışsa gelirse, — gözümüzün biri kaç yaprak kaldığını izler, öbürü sayar.

KÖSEMEN :

Sevinin Ettikleri

Dostluğuna, güzelliğine teslim
Bayrağımı dünden çektim güzelim

Sen benim güz bahçelerimin gülü
Bil ki, sensiz her şey çirkin ve ölü!

Biliyorum, sen de ayırdındasın
Gizlenecek gibi değil bu yangın..

Nasıl özlüyorum seni bir bilsen
Gün değil de sanki kursundur geçen

Sende o bel, o güzelim bacaklar
Varken bu kan tutuşmaz da ne yapar?!

Kadınların onca tath ve güçlü
Olmasaydı belki dostluk yürürdü

Güzelliğin güneş vurmuş bir orman
Aydınların gibi hem dost, hem yaban

Sana baktıkça güvenlik kalmıyor
Gelgelelim yine sensiz olmuyor

Okunaklı bir şiirsin ey civan
Yandı gitti seni bir kez okuyan

Hele bir de bacak bacak üstüne
Atman yok mu, şaşma öldürdüğüne

Mehmet SALIHOĞLU

"İKİLİK"LER

*Binlerce kez şaşanak ve binlerce kez ben
Yücel bir din ile, yeni Türkçe beklenen.*

*Sevinçle yükselmekte ah göğe kolları
Yarına el sallayan çocuklar uçarı.*

*Güneşin şarabı başımın ucunda durur
Küçükler yeniden bir besteye koyulur.*

*Köylüm, tellim, günü harman elçim
Ben seni, ellerinden tanırım, bilirim.*

*Kozmopolit ülkeye saldırır bir doğum
Çoğaluma saygındır kadınla çocuğum.*

*Uçarı ülkümde ey, Nil'in şarabı
Yetmiyen ol güzele diller uçarı.*

*Sal güneysi, sol yöreye, yolunca
Var gözlerin, el yolunda öpüşür.*

Muhlis SALIHOĞLU

di, — yarıda keser, bozuldu benim fal, derdik. Eğer tutuyorsa sona- cak giderdik.

Kentin doyyun bakkın, yediği elinde yemediği belindeki kişileri papatyayla aşk fah tutuyorlar. "Seviyor, sevmiyor, alacak almaya, cak, benim olacak olmayacak" diyorlar. Bizimle mi papatyayla mı alay bunların yaptığı bilmem? Yalnız seçimci bir köylü "kazan- dık kazanamadık" diye papatya falına bakmıştı. Bu fal daha ilginç gelir bana, Çingene önce babasını asarmış eline fırsat geçince, bu seçimci başkan da köylüydü, köy- dendi. Bizim duvar diplerinin, so- ğuğun, dağın, yokluğun yoksullu- ğun çiçeğini, bizim ekme bulup bulmama konusunda falına bak- tığımız papatyanızı alıp arkasına tuttu. Ben bu fahı azdan az gül koklayıp da arkasına tutan bir yaratığa benzettim. Bilmem bu söyletinin aslını anlayabildiniz mi?

Her neyse. Benim asıl üstünde durmak istediğim papatyalardı. Tevfik Fikret'in papatyaları, ço- cuklar için en güzel dizeler ya- ratması boşuna mı? Ülkemizde en çok sevilen, en çok ayak altına alınan çocuklarla papatyalardır. İkisi de çöp değeri bile taşmaz.

Duvar diplerindedir çocuklarımız. Yarı aç yarı tok, yarı çıplak, yarı karın. Yalınayak, baş açık. Papat- yanın da bittığı, boyattığı yerler, taş, kaya, duvardipleri, uygarlık eli değmemiş deli düzlerdir. Çocukla- rımız da kendi kendilerini koru- mak zorunda papatyalar da. Tan atarken ayaza karşı papatyalar a- zıcık bürüşürler, ak çenekler ka- vuşur nerdeyse. Çocuklarımız, yoksul bölgelerimizin kişileri de böyle. Boyunlarını kısarlar iki o- muz arasına, ellerini koyunlarına sokarlar. Tor topaç olurlar soğuk- ta karşı.

Gül öyle mi? Lâle öyle mi? Camlı camlı evleri, düzenlenmiş bahçeleri bağları, yel tutan, su geçiren sığınakları var. İçice kıv- rılmış taç yapraklar, onu saran yeşil çenekler, yaklaşana saldıran dikenini var. Ağa yapılı gül dediği- miz.

Sözün kısası papatya biz, biz pa- patyayız. Gül bizim, biz gülün düşmanıyız. Ne gül olmak istio- ruz ne de lâle. Onlar sizin, papatya bizim. Gün ola papatyalar: güle, lâleyi, on iki düşmanı, doğayı, kişiyi sömüren o iki doymaz ye- rinden süre, kendi yerini kendi tahtı tacını kazana.

Ercüment Uçarı

21.3.1973

Radyoda 19 haber bültenini dinliyorum. Aşık Veysel ölmüş. Papaz karası şarabı içiyorum. Spiker ölen şair hakkında bilgi veriyor. Kaldırıp bardağıma içiyorum şarabı. hüznüm ölüm için. Mavi Tuna'da çarşamba toplantılarımız. Hiç kimse gelmedi. Nedeni, bu toplantılara yeniden bir çeki düzen vermek istememiz. Tekrar nerde toplanırız. Burada mı, yoksa başka bir meyhanede mi? Kimbilir? Hüznümün büyümesi biraz da bu yüzden. Mavi Tuna'da bulduğumuz çarşamba akşamları da öldü mü acaba?

28.3.1973

Yeni Ortam gazetesinin sanat sayfasında bugün Mehmet Salihoğlu'nun "Edebiyat Kumpanyaları" adındaki yazısını okudum. Salihoğlu, bir sanat dergisi etrafında toplanıp tam bir kumpanya teşkil ederek birbirlerini övenleri, kendilerinden başka kimsenin yayın hayatında yer almadığını varsayarak sevmediklerinden bahsetmeyenleri, kendilerini ve çevrelerini övmek için dergi çıkarıcıları, ayıplıyor, yadıyor. Ama kim bunlar? Salihoğlu ad vermiyor. Ad verse biz de ayıplıyacağımız onları, hem edebiyatımızın bu içten pazarlıklı küçük adamlarını da öğreneceğiz, böylelikle. Niye ad vermiyor Salihoğlu anlıyamıyorum. Ben ad vermeden bazı kişileri suçlayan soyut yazılardan hoşlanmam. Bir de Salihoğlu'nun güvendiği edebiyatın onurunu kurtaran üç, beş yazar varmış Türkiye'de. Yazısının sonunda böyle diyor Salihoğlu. Kim bunlar, gene ad vermiyor Salihoğlu. Öğrenmek isterdik bu yazarları, hakikaten Salihoğlu'nun dediği gibiler mi? Yoksa onlar da başka bir kumpanya'ya mı dahil?

2.4.1973

Şiirin sergisi olmaz. Şiiri sergilemek iste-

T U T K U

**Bu seviler filân var ya, hepsi boş
Kişi bir kez çağrılmasın oraya,
Ağaçları, dalları, yaprakları
Çıldırta o ilkyaz var ya
Gerisi boş.**

**Ne kadar yol almış insanoğlu
Adem'in Havva'yla ortak
Elmayı dişlediğinden beri
Bir arpa boyu mu?..**

**Bu seviler filân var ya hepsi boş
Bir sürgün büyür gibi bir ağacın
Dibinde alacakaranlık ve loş
Gölgeler arasında büyüyen
İçimi dışımı bürüyen tutku
Var mı yok mu?
Gerisi boş..**

M. Sabih ŞENDİL

yenler ya da sergileyenler şair hakkında hiç bir şey bilmeyenler ya da şiiri hafife alanlar, işin gerçeği şair olmayanlardır. Bu sözlerime şiire yeni başlamış ya da eski olup sergiler açan yaşlı ve genç kendini şair kabullenenler kızacak ama ne yapayım. Eski ya da genç yeteneksizler bunlar. Doğruyu söylemek için gücüm, sanat alanında. Onuncu köyden de kovulmak pahasına.

3.4.1973

Bugün doğum günüm. Bir şairin, doğum günü. Çok canım sıkılıyor buna rağmen. Ama oturup masaya devam ediyorum: "Soluklu bir tabanca" adlı romanımı. Arkadaşlarım var dünyada: Burhan Günel, Cengiz Tuncel, Aydın Emec, Nursen Karas, Atif Özbilen, Memet Fuat, Behzat Ay, Nahit Eruz, Mübeccel İzmirli, Halim Uğurlu, Ahmet Köksal, daha bir sürü. Mutlu kılıyor onların varlığını düşünmek beni.

10.4.1973

Jean Freustie'nin eski bir doktorun "Sonbaharla gelen" romanını bitirdim. Baba ile kız arasındaki ilişki nasıl dev bir güçle gelişti anlatamam. Sevdaya tek uzayıp giden bir ilişki bu. Kara seveda mi gerçekten bu ilişki bilemem. Ama bana kalırsa Paul, kızına olan ilgisini sekse senfoni çalarak yaklaşmakla deniyor aynasını kendi parçalayarak bir bakıma.

11.4.1973

Mavi Tuna'daydım. Bu gece çok kalabalıktık. Kapıkulede olan Nahit Eruz hariç çoğumuz oradaydık. Burhan Günel, Atif Özbilen, Behzat Ay, Mehmet Ergün, Mehmet Bayrak, Nurten Celebioğlu. Ben devamlı, şiir, kendi şiirim, eski dergiler üzerine Mehmet Ergün'le söyledim. Mehmet Ergün'ü bu kadar yakın yeni tanıyorum. Edebiyata yakın ve sevgiyle edebiyat üzerine eğilen genç bir eleştirmen. Edebiyatı seviyor ilk iş olarak. Bu da ona çok şeyler kazandıracak illerde diyorum. Yazdıkları, nı bundan böyle ilgiyle izleyeceğim.

15.4.1973

Bugün Beykoz — Lüleburgaz maçı için Ali Sami Yen stadına gittim. Beykoz maçı 1-0 aldı. Küme düşmemek için oynuyor Beykoz. Maçın bitiminden sonra da Yeniköy yoluyla Beykoz'a gittim. Sıtkı'nın yazlık gazinosunda kahve içtim. Yazı yazdım. Dönüşte radyocu, deplasmanlara gidiş geliş yolculuklarımızı hazırlayan Hasan Albayrak'ın dükkânında oturdum. Bir ara camdan tanıdık bir yüzün bana işaret ettiğini gördüm. Baktım Fazıl Hüsnü Dağlarca, dükkândan çıktım, el sıkıştık. Bir süre konuştuk kapı önünde. Yurt dışındaymış, yeni gelmiş, Ankara'ya gidecekmis, "bir diyeceğin var mı Ankara'dakilere" dedi. Hayır dedim. Ama seni gördüğüme çok sevindim dedim. Ayrıldık. Beş on adım öteden seslendi: İki şiir daha kopardım Beykoz'dan.. Bugün bütün olanlar için mutluluk keman çaldı.

21.4.1973

Bahar tabiatın uyandırdığı, çiçeklerin açtığı, çimenlerin yeşerdiği, ağaçların yapraklandığı, tüm canlıların seks duygularının göz kırptığı mevsim değil yalnız. Ölüm mevsimi de. Ölüm, her doğuyor baharda. Toprak insan kabul ediyor, başta baharda. Kemal Tahir de ölmüş. Ne diyebilirim. Onun hakkında artık, en iyi yargıyı edebiyat tarihi verecek. Ama ölümün krizinde boynumuzun bükük oluşuna alışamıyorum bir türlü.

Desen : Mahmut Van

DAĞLARA KARŞI

**Kirli bulutların sırası mı şimdi,
Sırası mı şiir yazmanın?
En küçüğü okula gidecek;
Kar kasımla başladı,
Evimiz dağlara karşı.
Dağlara karşı gülünebilir, fakat
Benim aklıma geliveriyor birdenbire
Bu taze nasıl sevinecek
Arife günü böyle bombos
Kapılar ne diyecek ?
Kapılar kapandı diyelim,
Ellerim ne diyecek?**

Berin TAŞAN

S O N N E T

I

**Büyülü güllere açıyor kenti
Güzel yüzler toz toprak içinde,
Bir kırmızı kuş var saçında
Çepçevre çoğaltıyor sevinci.**

**Çok yalnızdır vardığın limanlar,
Sen gidersen şarkın dönmez geri,
Sarışın kuzey gemicileri
Orda sıcak kadınlarla yatar.**

**Ufuklaşır evrenin soluğu,
Akşamları dört yön şafak görür
Uyanan halkların sonsuzluğu.**

**Soyların çoğalır ölümde^a gür,
Besler ezilmişliğin umudu,
Dağlarda şanlı bir ceylan büyür.**

II

**Bu çocuk hiç büyümeyecek,
Hiç gelişmeyecek korkudan
Öldürüp onu zaman zaman
Yeniden yaratmak gerek.**

**Uzaktan uluslar geçiyor
Ezilmiş, sevecen ve kırgın,
Mağrur krallarımız altın
Kupalarda şarap içiyor.**

**Bir çağdayız: para, fabrika, yol,
Aramızda binlerce karakol
Bir deli güneş çarpması, bir soğuk.**

**Günü yiyiyor aç bir köpek,
Hiç büyümeyecek bu çocuk
Bu çocuk hiç büyümeyecek.**

Seyfettin BAŞCILLAR

VE SANA IŞIĞI SORARLAR

Ertuğrul Oğuz Fırat

"Uzunca süredir resim ve küğ (müzik) çalışmalarım, yazın alanında yeni şeyler çıkarmamı önledi, diyebilirim. Öte yandan, eskiden yazmış olduklarımın pek çoğunun hiç yayınlanmamış olması da bende biraz soğukluk yarattı sanırım. Bir çok toplulukta bağdar (besteci) ve yazar olarak tanındığımı görüyorum. Benden söz eden yazılarda da bunlara değiniliyor. Ama bir kişinin yazar sayılması için kaç yırı, kaç öyküsü yayımlanmış olmalıdır? Doğal ki, kesin bir sayı gösterilemez. Ama kitapsız bir yazar, bir ozan sayılmanın oldukça kuşkulu bir yanı vardır. Benî yazar olarak tanıyan çok kişiye hangi yırımı, hangi öykümü okuduklarını sorduğumda çoğun, dolamlı yoldan, yetersiz bir takım belgelerden söz edilmesiyle karşılaşırım. Bu ayrışın sonuçta benim hiç kusurum yok diyemem. İlk kusurum, sanat devimlerinin yoğun bulunduğu kentlerimizin hep uzağında kalışım, hiç bir akıma katılmayışım. Sonra da, yayınlanmayan birkaç yır ve öyküden öte, yayınlama işiyle direngen olarak hiç ilgilenmeyişim... Bunlar benim kuşurlarım olabilir. Ya yayınlama oluru ellerinde bulunan kişiler? Bir şey demek istemiyorum bu konuda. Tersine bir davranış, yazdıklarımı kendimin değerlendirmeye kalkışmam anlamını verebilir. Kuşkusuz her sanatçı, ortaya koyduğu yapıtında bir takım değerler gördüğü için savıdır. Ne var ki zamana, ortama, başka kişilere göre de bu yeterli olabilir mi? Sanırım sorun budur. Burada bir haklılık ve haksızlık sözkonusu olacaksa, en tüzemen yargıç zaman olacaktır."

Sayın Ertuğrul Oğuz Fırat'ın mektubunun bir bölümünü — hoşgörülüğüne şükranla — yukarıya almakta fayda umdum.

Bir güney gezimde, Kemal Özbayrı'nın konduğu Alanya'da iken, sayın Fırat'ı, portakal bahçeleri arasında ve bir sanat galerisini andıran evinde ziyaret etmiştik. Resmi görevi (Ceza Yargıç) dışındaki zamanı, resim ve müzik çalışmalarına dar geliyordu. Bu yüzden, uzun süre imzasıyla Güney'e katılmıyacaktı. Ama bu yoğun çalışmalarını semeresini verdi. 2. Ankara sergisini 2—15 Nisan'da D.G.S. Galerisi'nde açtı. Tempera suluboya ve pastel çalışmaları yine gerçeküstü—fantastik özellikteydi. Ama, Fırat için asıl önemlisi, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın, 1972—73 dinleti programına ilk kez bir yapıtını almasıydı. "VE SANA IŞIĞI SORARLAR — Genişletilmiş üfleme çalgılar ve vurma çalgılar orkestrası için iki bölüm, op. 40" adlı yapıtı, 27—28 Nisan günleri Ankara'da, orkestranın dinleti salonunda, Romanyalı konuk yönetmen Mircea Basarab yönetiminde çaldı.

"Ve Sana Işığın Sorarlar" yapıtı üzerine sözü sanatçısına bırakırken, sayın E. O. Fırat'ın şiirlerini ve öykülerini de önümüzdeki sayılarımızda okurlarımıza sunacağımızı belirtmek isteriz. (özben)

— 1 —

VE SANA IŞIĞI SORARLAR'ın taslak çalışmasına 12.11.1968'de başlamıştım. Bu ilk çalışıma ne zaman sonuçlanmış, bilemiyorum. Yazmamışım. Ancak, yapıtın kesin yazıya geçirilşi belli. Bu, ilk bölüm için : 23.8.1969 — 22.9.1969; ikinci bölüm için: 23.9.1969 — 11. 11.1969 günlerini kapsamakta.

Yapıtın, onun dinleyiciye duyurtmak isteğinin simgesi; biraz durulabilir bunun üzerinde.

Eski kutsal metinlerde, örneğin Tevrat ve İncil'de hemen her tümceye bir öncekiyle ardeşiklik olsun diye (ve) bağlacı ile başlandı

görlür. Yapıtın adının "ve" bağlacı ile başlaması, onun kutsal metinlerle ilişkisini gösterdiği ölçüde, öncül tümcenin ne olabileceği sorusuna da kapı açmaktadır. "Ve" bağlacının alınışındaki bu özellik bir yana, adın tümü, Kur'an'daki iki ayetle ilgilidir. Şunlar : Önce, İsrâ Suresi'nden: (Sana ruhun ne olduğunu sorarlar, De ki "Ruh Çalabımın buyruğudur") (17—85, İ. H. Baltacıoğlu çevirisi). Sonra, Nûr Suresi'nden : (Allah yerlerin ve göklerin ışığıdır...) (24—35, aynı çeviri)

Böylece, sorulan ışığın öz niteliğinin ne olduğu anlaşılmasa bile, ilişkilerinin ne olduğu ortaya çıkabilmektedir. Yapıtım için seçtiğim bu ad, iki bölümün öz birliğini kapsamaktadır. İlk bölüm ayrıca (İki Denizin Kucaklaşması) başlığını da taşıyor. "İki Denizin Kucaklaşması", Mevlevilikte özel bir anlam taşımaktadır. Mevlâna Celâleddin ile Tebrizli Şems'in Konya'daki karşılaşmaları, anlaşılır bununla.

Bu ilk karşılaşmada Mevlâna—Şems dostlu

ELDE VAR SIFIR

Kalbim dinlenmiş son beyazın köşesinde
Çıkardım kıymış ayaklarımın yürüdüm
Belki sırtışık çağrısı imgelerim
Belki çöl aldattı bilemem
Sevdimdi acılandımı eskiden
Doğurucu dertlerle nikâhıldım
Bu alışkın bir düşe dönmek mi yeniden.

Bardağımdaki içki artığından çek
Çıkar uyuzuk gözkapaklarımı
Kov saçlarına sakladığım geceyi
Bana şekillen
Hüzne yatkınlığım yüzkararı olsun
Kurşun bir SEN olarak gelsin bana
Ölümlüm ilk sabıkan olsun.

Nicedir yarıda aşk bayrağım
Yürek kuyum bozulanlık acıya kesik
Karşıt bir çizgide umutlarımın bozgunu
Işıklar dışı eğişik
Bulutı seusem bulut
Toprağı seusem toprak kıvrık
Topluyorum kendimi çarpıyorum kendimle
Elde var sıfır,

M. Sami AŞAR

ğunun coşkunlaşacağı döneme geçişin ilk ruhsal—düşünsel araştırmasını belirtir bir konuşma geçer Şems'e Mevlâna arasında. Bu konuşmayı A. Gölpınarlı şöyle belirtiyor:

(Şems—Muhammed mi büyüktür, Bâyezid mi?)

Mevlâna — Bu nasıl soru? Elbette Muhammed büyük.

Şems — İyi ama Muhammed, "kalbim paslanır, bu yüzden Rabbime günde yetmiş kere istiğfar ederim" diyor. Halbuki Bâyezid, "kendimi noksan sıfatlardan tenzih ederim, zuhurum ne de büyük" demede. "Cesedimin içinde Tanrı'dan başka bir varlık yok" diye davada bulunmama. Buna ne dersin?

Mevlâna — Muhammed, günde yetmiş makam aşırıyordu. Her makam ve mertebeye varınca evvelki makam ve mertebedeki bilgisinden istiğfar ediyordu. Bâyezid'ce, vardığı makamın ululuğundan kendisinden geçti de o sözü söyledi.

(A. Gölpınarlı — Mevlâna Celâleddin S. 68)

Mevlâna'nın ve Şems'in daha önceki yaşamlarında, bir gün kavla kıvılcımın bir araya geleceğini, ateşin yanacağını sezindiklerini gösterir belirtiler vardır. Bu belirtiler ne ölçüde kesinlik gösterirse gösterebilir, sezilmiş olan, sonradan gerçekleşerek yaşanmış olanın büyüklük ve güçlülüğünde değildir. Kişilerin yalnız kendi gönüllerinde kalan arayışın en çokunu bile, bunun fizik dünya içinde herkesçe görülebilir bir biçim kazanmasındaki etkenlik yanında sönük kalacağını düşünmek zorunlu. Mevlâna sezdiğini yaşamış, yaşadığını söylemiştir. Bunlar yalnız onun gönlünden geçen gizlerin birer simgesi olarak kalsaydı, yedi yüz yıl sonra bile böylesine etken olabilmesi düşünülemezdi.

Geniş anlamda biçim, özün dışı vurulmasında başarılabilen etkinliktir. Bu açıdan bakıldığında Mevlâna'nın gazel yazması da, mesnevi yazması da, özün etkinliğini sağlamak için başvurulan kolaylamadan başka şey değildir.

Mevlâna, özel bir biçim araştırması yapmamıştır. Doğrudan bir söyleyiş için gerekli olan alışkanlık yolunu seçmiştir. Ama bu, söylediklerinin yedi yüz yıl öncesi için hepten alışılmış, bilinir olduğu anlamına gelmemekte. Belki yedi yüz yıl öncesinde gazel'in, mesnevi'nin kalıplarını kırmak, yeni bir biçim aramak günümüzün yr anlayışında olduğu ölçüde önemli değildi. Hem de alışılanın biçimsel sınırları için, alışılmamış söyleyebilmek daha etkin olabilirdi. Yine de Mevlâna'nın durmadan bir yenileme ardında olduğunu açıkça belirten çok örnek vardır dizeleri arasında. A. Kadir'in türkleştirilmesiyle şu dizelere bir bakmalı :

Her gün bir yerden göçmek ne iyi
Her gün bir yere konmak ne güzel
Bulanmadan, donmadan akmak ne hoş.

Dünye beraber gitti, cancağızım
Ne kadar söz varsa dünye alt.
Şimdi yeni şeyler söylemek lazım.

İnsan yaşamının amaçlarını, hem de bundaki olgunluğu özleştirmeyi gözetken sanatın tüm çağlar için değişmeyeceğini düşünmek ve bunu beklemek, yaşamdaki gelişmeyi gör, memekten başka anlama gelemeyi. Sevi, korku, ölüml, yığıtlık gibi her çağda insanın iç dünyasında varlıklarını sürdürmüş duygular vardır. Ne var ki, duygunun öz bir olsa da, dış dünyanın değişmesi karşısında bunların ortaya çıkış nedenleri binlerce ayrıntı başkalığıyla her kezinde ayrıcalık içinde görünür. Yine bu

(Sonu son sayfada)

BULANIK YÖRE

★

Ruşen Hakkı

Bir kitabı evirip çevirmek

Bulanık Yöre : N. Rasim Özsoy'un şiirleri.
(İlk kitap)

Güney Yayınları: 13

Kapak düzeni : Mehmet Ali Demirel. (eline sağlık)

Desenler : Merih Tüntaş. (anlam kaçını)

Kitap düzeni : Atif Özbilen. (gene titiz)

Sayfa tutarı : 80. (69'zu Bulanık Yöre'yle ilgili; gerisi reklâm)

Fiyatı : 10 lira.

Arka kapak : N. Rasim Özsoy gözleriyle, b. yıklarıyla gülüyor.

Soluya bir masaya yaslanmış. Masada bir çerçevenin az görüntüsü. Çerçevenin içindeki ayna midir yoksa bir fotoğraf mı, anlaşmıyor...

Çerçevenin yukarılarından sarmaşıklar sarkmış masaya. Ozanı daha da güzellemiş: Omuzlarına sarmaşıklar düşmüş gibi. Arkada bir telefon (beyaz olmalı). Yarı aralık bir pencere..

Ve yaşam öyküsü.

33 şiirinin ilki Bulanık Yöre, sonuncusu Güzelleme..

Ve yaşam öyküsü.

33 şiirinin ilki Bulanık Yöre, sonuncusu Güzelleme..

Ve başlamak ilk şiirle

1) Bulanık Yöre : Bir gel—git (kendinden kaçış ve kendine dönüş.) Tedirginlik. Yaşam sersemliği (buna serhoşluk da diyebiliriz.)

2) Neden'im Sorulmasın: Bir "düş üretimi"nden doğan ayrıcalıklar.

3) Göçmen :

"Tütün dudaklarda vergisi ödenmemiş sigara". Tüt desek, tüter mi ki?

4) Maviliklerden Gelmelisin : Bir uzak özelem.

"Sular çoktan doldurdu kollarımı Sen hâlâ yerindesin."

Baştan sona aşırı bir duygu.. Gerekir mi?

5) Özge I : "Şükrü Toplutepe'ye"

Kişinin özgürlüğü kısıtlansın... ekmeğinden olsun kişi, elbette "hey" der ve başkaldırır dünyaya. Dünyaya başkaldırmak bir imgedir. Önce kişinin kendi çevresel. "Hey" diyebiliyor mu? Emegün, insanlığın kavga, sını verebiliyor muyuz?

6) Özge II : "İlhan Geçer'e"

Sıradan bir vatan — millet şiiri.. Şiir bile değil. Alt alta sözcük dizimi. İlhan Geçer'e adanmış olduğundan olacak ki, nasıl sızıysa azıvermiş kitaba.

7) İnanış : "Yunus Emre'ye"

Yunus Emre gelmiş ve bütün şiirleri alıp götürmüş gökyüzünden. Gök, şiirsiz şimdiki. Hem bunca toprak dururken, şiirin gökte işi ne?

8) Evvel Övgü : Bir geçmiş güzelleme. Ve özelem.

"Ufuklarda bekler misin anzelha."

9) Gladatör: Kötü şey kölelik. Zincirler koparılabilir. Ne var ki, yalnız eski Roma'da değil..

10) Anastasya : "Dolu bir yelkenlisin su kesiminde adın Anastasya."

11) Bir Acı Üşümemde :

"Görüyorsun kalbimdeki bu kızgın demireler Vuruyorlar bir atese bir sana beni."

Kitabın en güzel şiiri (şimdilik. Çünkü sırayı bozmadan okumalı şiirleri.)

12) Yokluğumuz : Hiç mi hiç yakından

bakmadım martı gözlerine. Demek ki, martının "çılgan gözlü"sü de oluyormuş.

13) Rondo — IX
Kralları Üzer Ayakları :

"Saf dudaklarında o nar kırığı"
Bir şiirde güzel bir dize, o kadar. Bana bir şey söylemeyen bir şiir. Yalnızca okunuşu güzel..

14) Rondo — III
Ben İşte: "İlhan Berk'e"

İlhan Berk'e yakışan bir şiir..
15) Ötesinde Duvarlar Kalan: Çağımız gençliğine yakışan bir aşk..

16) Nar Çiçekleri Ellerinde:
"Orkide gibi seni çiviliyorum mavkiye."

17) Küçümler :

"Konaklara karşı yapınlar durakları."
İşte bizim şiirimiz. Hep böyle yazsa N. Rasim Özsoy. Bizim insanlarımız şiirleşe..

18) Desen : Bir güzel şiir daha.. Hep böyle gitse, diye geçiriyorum içimden .

19) Çiçekleme : "Sevil'e armağan"
Bir bitmeyen sevil. Tutkunluk..

20) İzmir'den Geliyorum : "Cahit Külebi'ye"
İşte en güzel..

Sütçüler, Yalvaç, Uluborlu'da çiçelenmiş; Bodrum'da yaşamış bir ozana böyle şiirler yarasır elbette.. Ozanın bir doruğu bu.

21) Yaşama : Anılar anılar.. O hiç vazgeçemediğimiz.

22) Camlar Kırılır Gecesinde: Yakınma ve sevil kırıntıları.

23) Böyle İşte: "Gayri ben adam olmam." diyor ya, kulakasmayın. Ekmeğini dostla üleşen bir iyi adamdır o.

24) Meğerse: Aşk kişiyi güzelleştirir ya; kentleri de..

25) Balık :

"Tuzlu denizlerde gezersen Gene de tuzsuzsun... balık."

Bu kadarlık..

26) Seninle Döner Evren :

"Bir yürek inada açmışsa gül misali Tersine sövülür suyu."

27) Kümelerde : "Ercüment Uçarı'ya"

"Yaş mı —deme— birgün uzar da kurursun Gözün kalır kümelerde."

Ercüment Uçarı'ya oturaklı bir dost öğütlemes..

Kışkırtıcı ve sıcak..

28) Çiçek Açtı Kavgam : Bir kavga çiçek lensin de, oturur oturabilirseniz. Kalkıp kavgalara gitmeli..

29) Gözleri : Umut; o tek dayanağımız..

30) Gölgesiz İklimlerde : "Günü birlik" yaşamak girmeseydi araya..

31) Sitem: Yaşarken tükenmek..

32) Zor Yaşama:

"Sanki yüreğimde bir soğuk diken Günün yağlı kurşunları."

Zor şey sınırlarda yaşamak. Zor şey ekmek için devriyenin kurşununa can sıkılmak..

33) Güzelleme I, II, III, IV, V:

"İnce kavak usul usul eğildi Bir şey dedi yanındaki kavağa."

Ne dedi duydu mu? Ya ben nasıl söyle-

Desen : Kâinat Barkan Pajonk

RONDO

HER SABAH YABANCIYIM

Gözleri bin ışık senesini getirir
Uyanır sabahlara yaban kalırım
Bu kentlerde şimdi o uçarı dilberi
Bir dudak izi kadar duyar uyanırım
Knossos'ta küllenir ayaklarım.

Dizlerinde baharsa vurmuşsa sulara
Bu çorak ırmağında bir ara beni bulun
Getirin biraz tuz biraz deniz dökerek
Zümrüt sokaklara.

Kumsal kıyılarımın ellerime sarılan
Yeşil yaprağında bu gül çok sarı
Daracık kubbesinde tomurcukların
Ölümsüz gösteriş yıldızları
Ölümsüz o şaşkın ayaklarım.

N. Rasim ÖZSOY

rim içten içe kaynayan?.. Söylenmişken söylenmiyen..

Şiirleri yıldızlamak

Okurken düştüğüm notları ayaklandırdım. Bazı şiirleri yeniden okudum. Ve yıldızladım. Evet, bir futbolcu gibi yıldızladım. (Belki sevinir —usulca gülümser— Beykozlu Ercüment Uçarı)

(.) Neden'im Sorulmasın / Maviliklerden Gelmelisin / Özge II / İnanış / Yokluğumuz / Kralları Üzer Ayakları / Camlar Kırılır Gecesinde / Balık / Gölgesiz İklimlerde / Sitem. (10 şiir)

(x) Bulanık Yöre / Göçmen / Özge I / Evvel Övgü / Gladatör / Anastasya / Ben İşte / Ötesinde Duvarlar Kalan / Nar Çiçekleri Ellerinde / Çiçekleme / Yaşama. (II şiir).

(xx) Bu Acı Üşümemde / Küçümler / Desen / Böyle İşte / Meğerse / Seninle Döner Evren / Güzelleme. (7 şiir).

(xxx) İzmir'den geliyorum / Kümelerde / Çiçek Açtı Kavgam / Gözleri / Zor Yaşama. (5 şiir)

Bu benim yıldızlamam. Biri çıkar bir başka yıldızlar ya da gülünç bulur bu yıldızlama işini. Bir başka yol tutturur. Ama söyler söyleyeceğini: "Şu şu şiirler iyice, şunlar kötü", der.

"Dili şöyle böyleydi, daha da arınmalı ya da dili iyi bir şiir dilidir," der.

Ben de derim ki: İyidir N. Rasim Özsoy'un dili. N. Rasim Özsoy hep (xxx) yıldızlık şiirler yazmalı. Ve oturup akşam (kendini kendinden kovarak) baştan sona okumalı Bulanık Yöre'yi.. Topluma ne denli eğilmişse, o denli başarılı olduğunu görecektir.

Bir BULANIK YÖRE'de değil de, bir AY-DINLIK'ta buluşmak dileğiyle..

Haziran tehlikeli aydır bu kentte. Öğleye doğru boğucu bir sıcak bastırır. Sonra Açıkmaslak yönünde bir küme kara bulut..

"İşte," der yerliler. "kalenin arda yığıldı yine. Sel gelecek.."

Yağmurdan önce bir hoş koku ulaşır. Bilmeyenler, uzaklara yağın yağmurun habercisi, ozon koku falan sanırlar. İnsanı öylestirne hafifletici, gönül açıcı bir şey. Oysa sepken (dolu) yemiş yanık ekin kokusudur bu.

Derken ortaklık kararır. Hafiften bir yağmur başlar. Yağmur az sonra sağanak hâline dönüşür. Bir de dağdaki sepken eriyip ovaya indirdi mi felâkettir. Ne ekin kalır, ne meyva.. Karaçomak derler bir deli su vardır, bir bakarsınız kasaba görüntüsündeki kentin içine boz renkli bir canavar gibi yüklenmiş..

Sabah hava günlük güneşlikti. Belliydi öğleye doğru kızdıracağı. Hisarardındaki setli kahvenin önünde Topal Seyin'le hızlı bir tavla partisine dalmıştı Pala Salih. Pala, iki aydır Mahir ustanın kahvesine dadanmıştı. Askerden döneliberi gedikli olmıştu buranın. Sabahtan akşama iki fincan demli çay, Sonra gelsin tavla, gitsin tavla.. İş bulmaktan umudunu yitirmişti. Önceleri uğraşmamış değildi. Ama devlet kapısı kapalıydı. Oraya hatırlılar, dayısı olanlar giriyordu. Özel iş yerlerine gelince.. Kulağasma.. Doğru dürüst özel iş yeri yoktu ki..

"Oğlum, bir torpil bul. Gir falanca dairedeki odacığa.."

Fıh. Eşin dostun öğütlemeleri bir işe yaramıyordu. "İkokol diploman var mı?" diye soruyorlardı ilkin. Ne diploması vardı, ne torpil. Oysa ikisinden biri gerekliydi. Sessizdi Pala Salih. Boynunu bükerek, çeker giderdi. Evde genç karısı, kucagında sekiz aylık bebe Musa ile gözlerdi yolunu. Ne güzeldi bebe Musa. Kocaman mavis gözleriyle bakar, gülerdi. Pala eve şöyle bir uğrar, karısının soran bakışlarına omuzlarını silkemekle yetinirdi. Sonra yallah yine setli kahve. Yemek bile aramazdı. Bereket kayınbabası halden anlar adamdı, Evin harcını bir süredir o görüyordu. "Dokunmayın güyoma (damadım)" dardı. "Askerden teze geldi. Varsın başını dinlesin biraz. Sıkmayın fikarayı."

Kendisi faytonculuk yapardı. Anlardı garibin hâline. Bir vakitler, askerden dönüşte kendi de böyle işsiz kalmış, iyicene bulunmuştu.

"Bir marsla partiyi yitiren Topal Seyin tavlayı kapadı. "Nalet olası" dedi, "bugün hiç şansım yok." Havaya baktı. Çakır gözleri iyice kışalmıştı, Kokladı.

"Sıkıntı var arkadaş," dedi. "Rahmet yağacak."

"Essah" dedi, Pala Salih. "Hava sıkıntılı."

Kale hemen yanlarında yükseliyordu. Kapkara bulutlar burçları ayırıp hızla geçiyordu sehrin üstünden. Topal Seyin burnunu tavsan burnu gli kısararak havayı bir kez daha kokladı.

"sıkı sel gelir" sözünü. Sonra hırsıyla içini döktü :

"Kaç kez müracaat ettim. Şu mahallenin sel işini kıvırın diye kimse umursamıyor efendi!"

Kahveci Mahir, muhtarın bam teline bastı. Orada bulunanlara göz edip:

"Umursamaz a," dedi. "Bak Medrese Atabey'in mutarı Arrap Zeki istediğini yaptırıyor hükümete,"

Muhtar tam köpürmek üzereydi ki, dışardan bağrışmalar duyuldu: "Sel geldi! Sel geldi!"

Dışarıya koşuştular. Dere bo-

"Vallaha, hem ölmemişti Jaha. Kimliyordu.."

"Yok canım!"

"Şartolsun. Yüzünü bile gör-düm.."

Aslında adam falan değildi geçen. Ya kümelenmiş çalı çırpa, ya da küçükbaş bir hayvan.. Ne ki, böyle zamanlarda millet heyecan ister ve bir insanın sürüklenerek geçiş, bir çalı yığınının, bir küçükbaş hayvanın sürüklenişinden çok daha heyecan vericidir.

"Fazla yaklaşma lan. Sonra Karadenize kadar bedava yolculuk yaparsın!"

Topal Seyin'di bunu söyleyen. Pala iyice yaklaşmıştı rıhtımın kenarına.

"Ben gidiyorum arkadaş" dedi.

"Nereye?"

"Yazık be. Şu kütüklere baksana. Az bi şey topluyayım."

Topal omuz silkti. Kıyıda kenarda, ellerinde kancalı sırtıklarla selden odun toplayanlar vardı. Pantolon paçalarını, kollarını sıvamışlar, sıkı bir uğraşa girmişlerdi.

Pala az ilerdeki benzinliğe kadar seğirtti. Nereden bulduysa, elinde kancalı bir sırtıkla o da girişti kütük avlamaya. Aşkla, şevkle çalışıyor, yakaladığını kaldırımın kenarına yığıyordu. Islak, yorgun, zedeli bir yığın birikti sonunda.

Daha da birikecekti. Herden gelen iri bir kütüğe takıldı gözleri. Hırslandı. Kütük az ilerden sahna salına geçiyordu. Bir eliyle kaldırımın kenarına tutundu. Az sarıktı. Öbür elindekini kancayı uzattı kütüğe. Erişemedi. Az daha.. Tam zamanında taktı kancayı. Kütük alâmet bir şeydi. Kaldırımı tutan eli iyice gerildi. Kütüğü bıraksın. Kıyamadı. Bu koca şey en azından iki hafta sobayı beşlerdi. Karısı ve bebe Musa kışın çatıran aya-zında içecek ısınarlardı. Bebe Musa'yı hatırlayınca gülümsedi.

Birden eli çözüldü. Kendini çalkantılı suların içinde buldu. O zaman aydı. Tutunacak bir yer aradı. Duvar dibindeki bir çıkıntıya asıldı. Tam kendini kavleyeceği sırada arkadan gelen iri bir dalga herseyi bok etti. Yeniden anafortlu suların ortasındaydı. Etrafına bakınacak oldu. Birtakım şekiller gördü ve sester duydu. Her şey bir sis tabakasının arkasında oluşur gibiydi. O sisin bir yerinde bebe Musa mavis gözleriyle gülüyor-du.

Dere kenarında toplananlar. Benzinlikten Tabaklar köprüsüne kadar bir adamın azgın sel suları içindeki ölüm kalım kavgasını yarı merak yarı dehşetle izlediler.

Oysa Elleriniz

Gözlerimde karanlığınız büyür kocaman
ve bir ışıktır elimde alınteriniz..

Siz yine o, yine her zamanki gibi
pash soluklar zincirinde halka halka
karanlığımı kucaklamış milyonca insan
yirminci yıl sonu
ve yaşanan mağara...

Taşı çatlatılabilir sabrınız
tanrısal surlarınızda acı bir duman
siz çoktan unutulmuş solukta
dişli yirminci yüz yılın

kemirip bitiremediği
yoksul savaşta...

Gözlerimde karanlığınız büyür kocaman
ve bir ışıktır elimde alınteriniz..

Bir yangın kargaşalı su başlarında
etekleri tutuşan bacılar değil
biz değiliz hayır korkmayınız
bilmediğinizce bu yangın olmayacaktı
tutuşmayacaktı bacalar...

Su başları tekin değil gidemezsiniz
alnteriniz hem ondan gidemezsiniz
gözlerimde büyüyen ellerinizdi daha
hşni o en kutsal bildiğim
sahi bilmiyordunuz ya

oysa elleriniz güzel
elleriniz kocaman..

nurten çelebioğlu

"He," dedi Pala. - ekşimsi havayı ciğerlerine çekti. - "Bakarsın az sonra.."

Öbürü tamamladı :

"Karaçomak valisi çıkagelmiş.."
Sustular.

Bir iki damla serpeledi ilkin. Kahvenin içine girdiler. Girmeleriyle sağanak boşandı.

Kahveci Mahir Usta:

"Uf be," dedi. "Mücerret yağıyor mübarek. Sonu hayrola.."

"Sıkı sel gelir" dedi orada bulunanlardan biri.

Köşedeki masada Muhtar Hüseyin Efendi oturuyordu. Evetledi

yuna yaklaşırlarken bir uğultu geldi kulaklarına. Varıp baktılar ki, Karaçomak kara kara gelmiş habire yükleniyor. Azgın sular nereyeşse rıhtım duvarını asıp cad. delere sokaklara yayılacak. Ahali derenin kenarına birikmiş, hızla akıp gelen, anafor yapan suların sürüklediği koca kütükleri, dalı budaklı ağaçları seyrediyor. Arada şüpheli bir cisim geçtikçe kalabalıkta bir dalgalanma, akıntı yönü. Ne doğru koşuşmalar.

"Heyy.. Gördünüz mü? Adam geçti!"

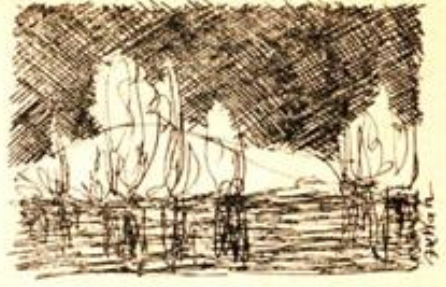
"Essah, adam mıydı?"

mavi tuna geceleri

6

gülümseyen bir çocuk

Burhan Günel

Desen : Ayhan İter

"Seni de yazacağım Sabri!" demiştim. Sevinmişti, gözbebekleri gülmüştü içten. Yeniden yaşadım. Karşımda duruyordu; gözbebeklerinde, gülmeden de ötede birtakım anlamlar yakalıyordum. Bir önceki gelişimde "Yumma"yı vermiştik okusun diye, istemişti bir kitap; kim verirse... Nasıl sevinmişti gene, gözbebekleri nasıl ele vermişti içten sevincini. Ben de söz vermiştim, onu yazacağım... Gülümsesin...

İşte o zaman, içten gülümseyişini yadırgadım. Her zaman buruk bakardı. Gülmelerden uzak gözlerinde küçük küçük yalınlar yakalıydım. Oysa ne kadar kolaymış onu sevindirmek! Anlamıştım bunu, söz verişim ondandı...

"Baş üstüne, şimdi, hemen getiririm!" derken ve rakıyı, istediğimiz diğer şeyleri getirirken, önümüze koyarken kötülenirdi hep. Ben öyle isterdim biraz da; hava anlam kazanmış azıcık, ben tepede olayım; o, derinde! Sonra da oturup duygulanayım, başka yapabildiğim bir şey kalmadı! Yok! Öyle... Oysa o son sevinci nasıl da içtendi, nasıl da gönüldendi.

Ben de gönülden söylemişim:
"Bir gün, seni anlatan bir şeyler yazacağım Sabri, söz!.."

Sevincini dudaklarında kilitledi ama gözbebeklerini susturmadı, anlıyordum ve ben de sevinliyordum.

"Okumayı çok isterim... çok isterim..." Söylemişim ben de, yazdığım da okutacağım...

Olmadı. Bizim ezik bakışı; Sabri kırık dökük öykülerin birine giremedi bir türlü... Demek ki salt ezik bakışlı olmak yetmiyordu Sabri'ye. O geceki, ne demek istediğini anlayamadığım sözleri bile yetmedi öykü olmak için... Sesini unutmamam. Gözlerini de.

"Paramın üstünü getirdim ağbi, buyrun..." Böyle demişti. Ama izlediğim yüzünde olağandışı bir anlam arayıp bulamamıştım. Belki de yanlış anladık onu. Birimiz söyledi durumu o zaman, anımsıyorum, durum söylenen gibiydi. Uçumuz beşimiz bir aradaydık ve paraları.

Desen : Naima Saltan

KAPALI ODALARDA

Bu evin odaları karanlık loş
Pencereleri tekmiil buzlu cam
Günün her saatinde asık yüzlü akşam
Sürükler yedeğinde eylülünden kalma hüznü
Yazarı ne kolay olmasa da unutmak dünü
Günüşiği girmesse balkondan içeri
Solar yavaş yavaş usun çiçekleri
Yeniden yeniden okuruz tarihte bugünü

Mehmet HAŞMET

mız uç ucaydı, yarım şişe rakıyla yeşil salataydı en çoğu...

"Bugün parasızız da ondan böyle oldu Sabri, al hadi onları sen!.."

Söyleyen hangimizdi?
İçimdeki eğimli, yan tutar duygu baş kaldırmıştı o zaman:

"Belki de paramızın azlığını anladığı için öyle söylemiştir yahu; iki lirayı az bulduğundan değil.."

Hangisiydi bilmiyorum, önemsemiyordum da. Olsa olsa, istemesini biliyordum.

Oysa Baha Beyin öyle demesini beklerdim, belki rahatlardım duyunca:

"Verilen aylığı az bulup işi bıraktı geçen gün!"

Bunu duymadık. Duyamadığımızı üzüldük. En çok ben üzüldüm galiba...

Ah Sabri beni üzdün! Böyle yapmayacaktın. Baha Beye o türlü anlattırmayacaktın:

"Yandaki içkievinde arada bir iki duble atıp müşterileri karşısına çıkıyordu."

Oysa içkili gibi durmazdı o, yanlışlık mı var yoksa? Sormadım bunu. Şaşırardım. Dinlemek gelmiyordu içimden. Aşağıya, patrone dan yana

Bir "mavi tuna" gecesinde — Soldan: T. Akdağ, A. Özbilen, E. Uçarı, M. Makal, N. Eröz, B. Günel, Ba. Özbilen ve B. Ay.

neden bakıyordu arada bir? Baha Bey yalan mı söylüyordu, yasak mı söylüyordu? Ah Sabri bunu yapmayacaktın, biraz bekleyecektin. Belki eksik aksak, öyküsü birkaç satırın sahibi olacaktın günün birinde, önem veriyordun, sevinecektin de ondan istedim bunu. Sevincinle beni sevinecektin; tek bencilliğim...

Güngörmüş garsonlarbaşı sürdürdü:
"Sonra patron çağırdı, onu, nasihat etti biraz, yapma aslanım, iyi şey değil bu, dedi; ama dinlemedi Sabri; bir derdi mi vardı ne, her akşam aynı şeyi yapıyordu, yandaki dükkána gidip iki tek yuvarlayıp geliyordu..."

Patron aşağıda paralarla oynuyordu. Tatlı bir oyun olmalıydı bu; belki de bıkılmayan tek oyundu. Sabri de gözbebekleriyle gülüm, semedem, yasaklı bir sevincin suçluluğunu taşımadan, yaşamadan edemiyordu karşımda.

"Sonra?" dedim.
Sonrası...

"Diklendi Sabri! Bir iki; değisen bir şey yok, her gün aynısa... Yapma oğlum, ekmeğ kapımız yavrum, birtakım kurallara uymak ge, rekir filan dedim ama olmadı, çarpıp kapıyı çaktı..."

Onun yerine bir başkası gelmişti. Ama ben Sabri'yi istiyordum, ille o gelmeliydi masamıza. "Hoş geldiniz, bu akşam ne içeceksiniz?" demeliydi. Ben de ona hasta midemi anlatmalıydım, içki içemeyeceğimi söylemeliydim. Üzül-

OLUŞUM

Seviye dönüşlerimiz
Doğasal bir bulgudur

Yeşeren ovada göz göz papatyalar
Kırlangıçların bulut tüneği
Gizli ışıltısı mor akşamların
Karanlık sudaki balık yakamozları
Yazdaki yalın ısı
Gözdeki ayışığı
Gün görmüşlüğü konca gelinceğin

Savaş da olsa
Barış da olsa
Tırnağın diri ette uzalışı
Sevi doludur

Nerden bakarsanız bakın
Sevi bir olgudur.

Udo PETZ

Türkçeleştiren : Nur Türetken

meliydi, ya da bana öyle gelmeliydi, sormalıydı sonra bir şeyler, "Ne zaman?" demeliydi. Ben sırtımdıydım, ben sırtımdıydım, beklemeliydim ki bir şeyler daha söylesin beni kamçılayacak, kalemi elime alıracak... Olmadı! —

Ak önlüğü yeni diktirilmiş, belli. Sabri'nin önlüğü de yeniydi ama bu kadar küçük değildi, bu kadar küçük değildi onunki... Bir şişe su istedim.

Eğildi bana doğru, ne kadar küçükse de bol geliyordu gene de önlüğü, hayır önlük değil, ak ve özel gıysisi işte garsonların.

Sordu:
"Ney istiyon ağbi? Bi daha de hele!.."

Onun da gözleri vardı. Doğal bir gülümseme içindeydi taptaze gözleri. On ikisindeydi en çok, kestirmek güç değil. Burukça gülümsedim.

Baha Beyin dedğine bakılırsa iş bittikten sonra içki ısmarlar, içirirmiş patronları. Hani yakışıklı sayıyorum onu hep, kararıyordu ya, nakları sanki, kararıyordu bakışları, bana çok uzaktı. — Ama gene de... aksak bir şeyler varmış ki ortada, "kapıyı çarpıp" gitmiş Sabri.

Güldüm çocuğun gözlerine.
"Bir şişe su istedim!" dedim, gülerek.

Gönülden salladı başını, olur ağbi, — Ah Sabri, biraz bekleyecektin, senin için bir şeyler yazacaktım, söz vermişim ya hani... merdivenleri koşarak indi. Çocukluğumun ardından baktım, simit satıyordum, ya da şişe suyu getiriyordum işte. Sesim ve bedenim çocuğu çok. Belki de Sabri bendim o an, Sabri o çocuğu. Baktım aramızdan. Sessiz, diklenemeyen, gülüp koşuveren bir çocuk olmuştuk.

Eğilip baktım, sevimli sarışın adamın kararlarını büyüyordu, artık para saymıyordu. Yüzündeki fazladan gülümseme nedense sinirime dokunuyordu. Bana, gülümseyen bir çocuğu anımsatıyordu. Yavaşça yerimden kalktım. Merdivenlere yürüdüm. İçimde, güçlü bir sıkıntı kol gezdi. Ayaklarım birbirine dolanırla gibi oldu. "İyi akşamlar!.." dedim, patrona.

Hepsi o kadar...

Öykü

HAVA ALMAK

Celâl Özcan

Karımın boynunda bir şişkinlik. Cene altında, biraz solda. 'Guvatr' mis adlı. Sipir de ondanmış, 'tansal, yon' da. Geçmesi için türlü uygulamalar varmış, doktorun anlat tıklarına bakılırsa.

Bekliyoruz. Doktor reçete yazacak. Doğrudu birden:

— Şey... dedi. İlaçlar pahalı, cadır. Sonra ne diyeyim, başka iyileştirme yolları da var elbet bunun. Ancak size biraz tuzlu su oturur. Gene de siz bilirsiniz. Reçete işte, yazayım mı hepsini ilaç, ların?"

Karımla bakışmamız bildiğiniz gibi. Dudak büküşümüz de. Doktor yine konuştu:

— Eviniz denize yakın mı, sık sık inebilir misiniz kıyıya? Deniz havası da iyi gelir buna. Düşünün, reçeteyi de alın. İster öyle, ister böyle, artık size kalmış, diy mi ya? — Elbette Doktor Bey, verin bakalım şu reçeteyi, herhal bir yol bulunur."

Lirası önemli değil, verdik ücretini hemen aldı, koydu cebine. Çıktık, kaçınlar gibi.

Şimdi biz, bunun için burdayız. Deniz kıyısında. Çaypark'ta hem!

İlaç alamadım. Yeni yasa'yla ayıklar yükseldi ama, gel gör ki, yaşam koşulları daha da kötü şimd. İlaçlar ateş pahası. Alamadık. Eh ne yapalım, bunun en ucuz yolu 'hava' almaktır ya, tuttuk geldik işte. Sık sık gelmeye kararlı!

Evimiz kıyıya uzak. Çarpın metrelere binlerle, hele milyonlarla, o denli uzaklarda. Bir sessiz kuytu. O yolları tepmek kolay değil elbet. Bir umut... Kıyılarda dâ rilen umut... Yapıştı yakamıza.

Alışmadığımız bir koku önce. Denizden. "Şey kokusu" gibi. "Deniz buysa eğer" der gibi büküldü dudaklarımız önce. Büyüdü göz. İlerimiz şaşkın. Ama alışmak da pek uzun sürmedi.

Deniz düz. Kimi yer gümüş, kimi yer altın. Kıyı zümrüt. Yosun yeşil vurmuş suya. Yosun kokusu sinmiş suya, suyu yalayıp burnumuza dek ulaşan yele.

Evet, alıştık hemen. Salt burnumuzdan değil, gözümüzden, kaşı, mızdan, tenimizden işliyor içimize bu hava, bu su, bu renk...

— Değişik bir hava, ne dersin? — Güzel de, tam alışacağız, sonra 'dön geri.' Ya'!

— Gene gelirim. Sık sık hem. Yeter ki sen iyi ol kadının.

— Meteliğe kursun yağdırırken

mi? Sık sık ha?.. Oime eşeğim ölmeli...

Önce masasız, iskemlesiz, 'kim-senin olmayan' bir yer aradık-tı kıyılarda. Kimsenin yan bak-mayacağı, biraz da bizim olan bir yer. Bulamabildik?.. Yoktu elbet. 'Hava'yı biz, kendi sokağı, mızda karşılıksız alırdık. Oysa bu kıyılarda?.. Her şey gibi 'hava' da parayla. 'Arpacı kumrusu gibi' düşündük bir an, Sonra karar verdim: "Napalım, madem geldik, biraz olsun oturalım. Ödük mü be!.. Hadî yürü. İki çay ney-miş ki?.. Sana yararı olsun da... Yürü hele!"

Ya yadırgıyoruz, ya da yadırga-nıyoruz, belli. Bakmayın ama öyle, sıkılmışız, bunalmışız zaten. Salt yüzümüze vuran tuzlu ve yosunu akşam yelini duyabiliyoruz. Gördü-ğümüz bir şey yok gibi önce. Sonra bir kalabalık bir kalabalık!.. Uğul-tusu kulaklarımızda. Konuşmalar, gülüşmeler, çığlıklar, sıklıklar, sar-kılar.

Hem hava alıyoruz, hem gözlü, yoruz ortalığı şimdi. Maviyi, mavi, ye dönük balkonlarda yudumlanan çayları, dolgun ve kanlı dudaklar-dan üfürülen dumanları. 'Onlar' çok gibi burda, ama 'biziz' aslında çok. Nasıl sığmışız şaşıyorum. Sakılamamızdan, daralmamızdan belli ki, zordu sığmamız buralara.

Kırmızı, mavi, sarı, turuncu, yeşil... Her şey renk. Güneş vur-muş denize, ordan yüzümüze. Her-bişey 'soru' bize. Dışımızda-kiler soru'yken, iş döndü, bu kez 'onlar' çengel, 'biz' nokta ol-duk. 'Soru'nun gizsel ortamına girdik ki nasıl!..

— Ben alıştım, ya sen?

— Havaya mı? Ben de.

Derin soluklar tedirgin edici tortuları çıkarır içimden ya; bo-saltıkça hafifliyoruz. Ama, bil-medığımız eller karışıyor içimize. Biryerlerden hoyrat çağlayanlar akıp geliyor, bizi buluyor yine. Önce, bizi. Tam hafiflemişiz, bir değişim, gene ağır, gene miskin...

— Cigara?..

— İstemem. Sen yak.

— Kim bu gülen, böyle rahat ve güzel?

Gülmeyi unutanı hanidir!.. De, nedik burda, bakıp yandakine. Ol-madı! Ah rezil dünya, kahpe fe-lek!..

★

... Ummadığımız bir anda geldi o. Bize 'yakın' bir sestir:

— Boyacı!.. Boyayalım ağbı.

Hangi pazar'dan almıştım bun-ları? Bir yıl oluyor gibi. Bunun yerleri aşınmış, hiç boyatmamışım.

— Ağbı, bi boya çekelim mi, ha, ne dersin?..

— Eh, gel bakalım.

Saniyede oturdu. — Oturacağını çekti altına, yerleşti. Sandığı sağa sola ırgaladı. Gözleri hep ayakka, bılarda. Tüm düşleri orda biçim-nip, orda gelişiyor olmalı.

Karım kendî evreninde. Durma-dan 'hava' çekiyor içine. Yorgun. Bir eli masada, öteki, dirsek deste-teğinde şakağında. Beynine yerleş-miş ağırlıkları taşıma çabasında bu el, bu kol, bu dirsek. Bırakıyor-m onu. Boyacıyayım.

Sırtın denizden yana, balkonlara dönük yüzüm.

Bir süre fırça vurdu. Ardından, rahat devinimlerle kara'ya bula-dı ayakhabuları.

— Değiştir ağbı.

Otuzbeş, kırk var. Boyalı elleri-ne uyarlı yüzü, gözü, saç sakalı, giysileri!..

— Ne zamandır sürüyor bu iş?

— Boyacılık mı ağbı?.. Sorma, uzun hikâye... Değiştir ağbı.

İki fırça vurdu, durdu bu. Doğrudu, el çabukluğuyla bir cı, gara çekti cebinden. Bir de bana uzattı. Yaktık. Soluk boşalttı, ko-nuştu:

— 'Uyma'yı bilir misin sen ağ-bi? 'Uyma'yı ona buna, 'dost' de-ye?

Hem fırçalıyor, hem konuşu-yordu. "Uydum işte. Ah kafa!.. Bizim oraları da bilir misin ki?"

— Nereleleri?

Söyledi. "İşte orda ağbı. Bo-ğaz tokluğuna onun bunun yanın-da marabak et. Hey babam hey!.. Neyse, uzun hikâye dedim ya, u-

zatmayalım, bi hisım vardı, "Gel iş çok buralarda." dedi. Geldik. Çoluk çocuk hem. Vardık farbaka, sına bunun... Tuzla'da, sey farba-kası. Ha bugün, ha yarın, neyse vakit geldi girdik mi oraya?.. Yok babam yok! Elin el melmeketinde, hisım mısım da yar olmuyor ada-ma. O yazmış mektubunda 'bin lira alırsın', herifler ne verirler be-ğenirsin? 'Ne verirler' desene ağ-bı, biceim."

— Ne verdiler sana?..

— Gülersin valla. Altıyüz ver-mezler mi?.. Tuuh!.. Gel de haşa huzurdan, gel de küfretme. Bi karı, ortamektebe giden bi kız, iki de küçük, nah şu kadar daha... Etti sana beş nüfus benlen?.. De geçin haydi, Patrona çıktım, söyledim, artırdım dedim. Yüzüme bile bakmayı bırak "Beğenmiyorsan çık git be herif!" diye bi de terslemey mi? Ulaaa!.. Netmeli şimdî?.. 'Bunun farbukasına mı etmeli, ha?.. Net-meli?.. "Nolmuş lee, tabii çıkar-ırım." Tuttum çıktım ağbı. İyi mi ettim? Elbet iyi ettim. Ula dedim kendime, Yahya, hamallık et, mi, sır sat sokaklarda, düşünme şu a-damların eline... Kurdu boynu neden kalın?.. Uyuma, kanma has-musa mısımına... Sonunda verdim kararı. Düşündüm de... Tam beş yıl oluyor ki, elimde bu sandık.

Allahıma şükür. Aha şimdî patron da ben, işçi de. Buyruk benden, iş benden. Askerden gelen 'bilader'i de yerleştirmişim bir işe... Tuttuk, beraber bi konu kurduk Taş-libayır'a... Ele muhtaç olmadan külümüz kömbemizi örtüyor ağ-bim.

— İyi. Hem de çok iyi be, Yah-ya kardeş. Bravo. Sen en uygunu yapmışın işte. 'Savaş' gerek yaşamak için, değil mi ya? Belki az para yapar, daha iyi bir iş çevirirsin ilerde... Kendine güvendik-ten geri...

— Ver bi de vernik vurayım ağbım. Ver ver, ne kıymatı var!..

Özenle sürdü verniği. En usta işçiliğini gösterdi.

— Pek sık gelmiyorsanız bu-ralara siz ha? Hemen herkesi ta-nırım da.

— Fırsat düşmedi hiç. Hadî de-dik, bugün bari...

— İyi etmişin ağbı. Çocuk yok mu?..

— Bir tane. Başka bi kentte, ya-tılı, 'Yaz semineri' diyorlar, bu fatilde onun için gelmedi.

— Okusun ağbı, okusun. Görü-yorsun halimizi. Bizimkileri söyle, miştim sana ya... Ben de isterdim buraya getireyim, ama nerdee!.. Ö-rümcek tutmuş asma ne güne duruyor penceremizin önünde?.. Diy mi ya, ha ha ha!.. Seyredip dur-sunlar, napalım yani?

— Ya sen? Her gün burdasın ama...

— Burdayım ha?.. Çay, nargile, gazoz, kolakoka, say ağbı. Yahya o-turmuş koltuğa, deniz havası alır ha!.. Sanma ki ağbı, sanma ki öyle... Oooo!.. Biz salt ayakkabi-

TUTSAK DÜNYA

Zaman bir kış Güneyinde büyürken bahara

Özgürlüğü seçen dallar uzar gökyüzüne

Elleri bağlıdır ama bilmezler büyürlerken

Çocuklar umutlu ve şen

Yaşlı bir anne bırakmaz sardunyalı dışarda

Üşümesinler diye karlı bir günde tutsak eder odaya

Alamanyadan gelmiş kürkü içinde aç ve çıplak

Bir gecelik aşk parasına satılık arka sokak kadınları

Dişlerken erkeği soğuk ve kirlili yataklarda

Toplumun bir yerinden sancısı tutar ayıplar ötesi

Ağzında purosı dolayır durur yürek seslerini boğan halılarda

Demir kasa ellerine / fabrikanın dumanı gözlerine kelepçe

Toprak bir dam altında gelin kız

Kaytan bıyıklı erinin yumruğuna başı eğik

Güller ülkesinde bir kral şaşkın

Başında tahtı "Demokles'in kılıcı"

Demir parmaklıklar dışında bir Dünya

Oy anam oy

Sanmayın ki içerdekiler / dışardakiler sizden özgür

İtir GÜRDEMİREL

Geçen Günlerle

Kenan Ercan

Çözümü bekler

17.12.72

Yapılan istatistiklere göre Türkiye'de 3 milyona yakın işsiz varmış. Yani nüfusu. muza göre %18 işsizlik.

Oysa, koskoca Avrupa'nın işsizlerinin toplam sayısı 4 milyon.

Utulacak, yerin dibine geçilecek bir durum. Çözümünü bekler durur diğer sorunlarımız gibi.

Bu haberi okuyunca, birden aklıma bir

olan-biten

● Başkent Gazetesi Yazışları Müdürü arkadaşımız Ahmet Nadir Caner, yatmakta olduğu SSK Ulus Hastahanesinde, "dahiliye mütehasası" Dr. Erdoğan Ataman tarafından kıyasıya dövüldü. "Güney Ailesi"nin değerli kişisi, sair dostumuz Caner'in, hastane personeli ve hastalar huzurunda başına gelen bu akıl almaz üzücü olay, halen kovuşturma konusudur. Öte yandan Caner, Libya Büyükelçiliği'nin konuğu olarak, 12 Mayıs'ta Libya'ya gitmiş, dönüşünde bir süre İstanbul'da kalmıştır.

● Nisan ayı içinde çok güç bir böbrek ameliyatı geçiren şair arkadaşımız M. Sami Aşar, Çukurova Radyosu'nun çevre sanatçılarını içine alan programında konuşmuş ve şirlerinden örnekler vermiştir.

● Bu yılki Sait Faik hikâye ödülünü Demirtaş Ceyhan ÇAMASIN adlı kitabıyla kazandı. Güneylili olan Demirtaş Ceyhan, bilindiği gibi, 1934'te Adana'da doğmuştur. Sanatçının "Sansaryan Han" ve "Tanrıgillerden Biri" adlarında iki öykü kitabı daha vardır. Bunlardan 1967'de yayımlanan Sansaryan Han'ın geçtiği, miz ay içinde 2. basımı da yapıldı. Eşi de mimar olan D. Ceyhan, mesleği dışında Harbiye'deki Yapı Endüstri Kitabevini de yönetmektedir. Daha önce "Asya" adlı romanı ile TRT roman başarı ödülünü alan sanatçının 13 yaşında Ozan adında oğlu ve ilk yaşını tümlenmek üzere Asya adında bir de kızı vardır.

● Yarımca Sinema-Sanat Dostları Derneği, geleneksel "Kiraz Şenliği"ni bu yıl daha geniş ve değişik bir programla uygulayacak, 27 mayıstan 3 hazirana dek sürecek şenlikte resim, reykel, fotoğraf sergileri de açılacak vederece alanlara ödüller verilecektir.

● Tanınmış öykü yazarlarımızdan Mübeccel İzmirli, 12 Mayıs günü Cengelköy'deki evinde sanatçı ve yazar dostlarına bir aksam yemeği verdi. Edebiyat ve sanat üzerine söyleşilerle geçen yemekte Halim Uğurlu, Mahmut Makal, Nahit Eruz, Zühtü Bayar, Tevfik Akdağ, Ercüment Uçarı, Behzat Ay, Ahmet Köksal, Burhan Günel, Mehmet Bayrak ve Atif Özbilen vardı.

kısım yazar ve ozanımız geldi. Daha doğrusu, geçimini bu yoldan sağlamaya çalışan çilekeşlerimiz. Acaba yukarıda sunduğumuz istatistiği düzenleyen yetkililer bu ozan ve yazarlarımızı hangi guruba sokmuşlardır? İşsizler gurubuna mı, yoksa işi olanlar gurubuna mı?

İkincisi ise eğer, şimdiden söyleyelim ki bu istatistik yanlıştır... Neden mi? Türkiye'de yazarlık, ozanlık meslekten sayılmaz da ondan. Daha doğrusu, işlerin en güzeli olan bu türden uğraşlar para getirmez, doyuramaz insanı özdeksel yönden. O zaman da ne olur? İstediyin kadar çalış, uğraş, iş değildir yaptığın şey. Adına ne denir? Orasını da siz düşünün artık.

Çözümünü bekler durur "basit bir sorun" olarak.

anlayana

18.12.72

Yeditepe dergisinin çıkan her sayısında aşağıdaki tümceler gözüme ilişir, yaralarımın bir yerlerimden:

"Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir: düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir." T. C. Anayasası, madde 20.

Dünya ulusları arasında sınırim en güzel, en özgür, en yüce Anayasa bizimkindir. Yasalarımızın en büyüğü, 61 Anayasamız.

Yakında kuşa döndürülecek bu güzelim yapıt, Hazırlayanlarını üzüp, bizleri mateme boğarak.

Yirminci maddeyi yeniden okuyup, düşünüyorum... Gazetelerde çıkan son yüz kı zartıcı haberleri, basınla ilgili davaların sonuçlarındaki cezaları, fikir suçlarına uygulanan işkenceleri bir bir aklımdan geçirerek...

"Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir..." Yâ işte böyle diyor koskoca Anayasamızın maddelerinden biri. Ama anlayana.

dergi sevmek

21.12.72

Soyut dergisini okuyorum bir küsur saat. Eski den bu dergiyi sevmeyiz, içinden bir-iki yazı, şiir seçer onları okurdum yalnızca. Demek, zaman geçtikçe değişimler oluyor kişide, bir başka bakıyor, bir başka yorumluyor çevresinde olanları, yapılanları.

Bunda acaba dostlarımda da etkisi var mı diye düşünüyorum. Örneğin Bozok'un, Sönmez'in. Zorla aşılması olabilirler mi bana "Soyut" sevgisini, Belki de.

Ama sanmıyorum. Çünkü daha demin coşkuyla izlediğim Güner Ener'in tümcele ri tek başına yetebilir bu sevgiye.

BİLECİK'TE KÜLTÜR ÇALIŞMALARI

5 Mayıs günü Bilecek Ertuğrul Gazi Lisesi'nde DEVRİM — DEVRİM TARİHİ konulu bir açık oturum ve bilgi yarışması yapıldı. İlgili izlenen oturumda jüri (resimde soldan) Rasim Vatan, Erdal Çırakoğlu, İsmet Kemal Karadayı, Sadıye Atak ve Hidayet Kumtepe'den oluştu. İsmet Kemal ayrıca 10 Mayıs günü Bilecek Öğretmen Okulu'nda "Dil Devrimi — Dilde Özleşme" konulu bir konuşma yapmıştır.

Konuklar Devrim Şehitleri önünde.

Ankara Temsilcimiz Yıldız Akıncı'nın bildirdiğine göre: Kısaltılmış adı U.F.A.C.S.I. olan ve merkez Paris'te bulunan (Union Feminine Artistique et Culturelle des Salons Internationaux) dan bir grup sanatçı, Türkiye'deki federasyonu (Türkiye Birleşmiş Kadınlar Sanat ve Kültür Derneği) ve bunun kurucusu ve başkanı ressam Sühendan Fırat ve arkadaşlarının konuğu olarak 30 Nisan'da Ankara'ya geldiler. Bayan sanatçılarımızdan kurulu bu derneğin çalışmalarından ileride ayrıca sözedeceğiz.

Soldan : Özel Arabul, Nisa Kadıbeşgil, Güzide Tarançoğlu, Sühendan Fırat, Hamiye Çolakoğlu, Güner Aylanç, Bingül Başarır.

bundandır dalgınlığımız

26.12.72

Emerson'un güzel, anlamlar dolu bir özdeyişi: "Yaşam, insanoğlunun her gün u-sundan geçirdiği şeyden başkası değildir." Bundandır belki de bu denli dalgın oluşlarımız...

larlayız işte, gördüğün gibi Fransa, boya. Şu durumuma bak, Hep böyle. Dilenci para ditenir, biz boyanacak ayakkabı ararız masa altlarında. Yalvar yakar. Kursaktan geçmeyince olmuyor ki aham.

Sustu. Bir soluk daha boşalttı, derinlerden. Başını kaldırmayı sınıadı. Denizden yana dönük bedninde devinen bu başta, iki kırçıl kaş altından iki göz kıpırdadı. Deniz aradı galiba... Sonra "Olmaz

olmaz." der gibi başını salladı. İndirdi gözlerini aşağı. Davrandı, kalktı. Oturacağını koltuğuna yerleştirdi, sandığın kayışından asıldı. — Hadi eyvallah ağbi. Kalın sağlıcakla, yenge.

'Yenge' uyandı. Dirseğini ve avcunu kurtardı yıllardan. 'Hadi artık.' diyen işaretleriyle kalktık biz de. Son bir soluk aldık 'hava'dan. St. gamadığımız buralardan kendimizcek geçerli evrenimize yöneldik.

Enver BAYAM

İçli Müdürlüğünün ikinci kat merdiveninden turmandı. Uzunca bir koridora vardı. Sağlı, soldu u-zanan koridorun bir o tarafına, bir bu tarafına baktı. "Ohoo, epi de galabalığımız ya" dedi, kendi ken-dine. Bunca kapının bir arada bu-lunduğu resmi daireye ilk geliştii. Yadırgadı birden. Etrafını ba-kındı. Şaşırdı Fadime. Ne yap-a-cağını, ne edeceğini bilemedi. "Hey allahım ne'tmeli şinci? Sorsam mı ki birine?" Kime ama, hangi bi-rine soracaktı? Biran ümitsizliğe kapıldı. Kalabalık alışık olmadığı bir durumdu. Zayıf göğsünde yü-reğinin atışlarını duydu. İyiden iyiye kararış dünyasından bir daha aydınlığa çıkacağına güveni kalmamıştı. Zar, zor topladı kendisini. Başladı sorabileceği bir kimseyi kestirmeye. Kravathı, beyden biri ilişti gözüne. "Hah, bak bu bilir işte. Buna soram mı acap?" Sormadı, vazgeçti. Giyim-li, kuşanlı beylerin büyük işlerle uğraştıklarına inancından olsa ge-rek, böyle birini çevirip gideceği yeri sormak olağan bir iş gibi gel-

medi ona. Gözleri bir başkasına daha kaydı. Birden aklına geldi. "Dur hele, goltuğunda kâatlarınan bi o odaya, bi bu odaya dolanıp duran şu adama soram. Allah bil-ir ya, buranın adamı herhal." So-luklandı, güç tazelendi. "Hadi Fa-dime, ya allah deyip yaklaş bakam, mevlâm ne gösteredecek." dedi, bes, altı adımda vardı, dikildi adamın önüne.

Ince, uzun boyu; sivri, kıvrık burnuyla bir Karadenizli simge-siydi odacı Temel. Konuşmasa da öyle olduğu belliydi bu özelliğinden. Önünde çakılıduran kadını şöyle, üstten aşağı doğru bir süzdü. Caresizliğini, yardıma susamış bakışlarından sezdi.

"Bi şey mi isteyisin?" dedi.
"He ya gardaşım"
"De pakayım onu, ne durayisun?"

Fadime de anıyamadı niye dur-duğunu. Birden ne soracağını şaşır-dı. "Sey" dedi, sözcükler ağ-zında dolandı. "Neydi o? Hey allah-ım, aklım başımdan uçtu. Bi şey soracadm ya, bi yer..."

"Neresidir daa, pilmeyimisin?"
"Dediler, dediler ya dutamadım

aklımda. Ben sana annadayım da sen buluver adını."

Birden anımsadı o sesi. Nasıl da kararıştı dünyası? Köy bakkalı Hürşit "Göçük va" demişti. Gö-cük ha? Deniz düzeyinden 300-350 metre aşağıda yeraltı dibi. Tava-na vurulan direk sarnalardan önce bir çatırdı duyulur. Birkaç kömür parçası yuvarlanır sonra. Bu iş-reti biran için duyamamışın, hâlâ kazma sallıyarak kömür çıkarma-ya çabalıyorsan, birden tonlarca kömürün boşalıverdiğini hissedersin tependen aşağı. Gık diyeme-den kömüre gömülürsün. Göçük bu. Ocağın acımasız, hayın yönü.

Kocalarını, oğullarını allaha e-manet edip ocağa salan köyün tüm kadınları dükkâna doluşmuş-lardı bu nedenle. Bu kez hangi-sinin kocası, kimin oğluydu gö-cükte kalan? Bu kara haberi duy-manın dehşeti ile büyüyen gözle-rini, ağzından dökülecek birkaç sözcüğü işitmek için Hürşit'ten ya-na yöneltmişlerdi.

Kim? Kim? Kim?

Giderek büyümüş bu sorular, Hürşit'in gücünü aşmıştı çoktan. Kimdi, kaç kişiydi göcükte kalan-lar? Bilmiyordu ama, bunun ar-dından göçüp giden nice yuvayı

görmüştü gözleriyle. "Bilmiyom" demişti. "Kimle va bilmiyom ya, göçük va Uzun Mehmet Ocağında." Bir kara bulut çökmüştü yüz-lerce Fadimenin başına. Kim olur-sa olsun ortak bir yasın içine döş-müştü hepsi. Ekmeğini Karacelma-sın varlığına bağlıyanların değış-mez yazgıydı bu. Ekmeği de, ya-samı, yuvası da karalara bulanır-dı birgün. Ortak yazgıları, ortak yasaları bu nedenledir.

Bilâl, demişlerdi Fadime'ye. U-ğurlayıp dualadığı tek varlığı, bir-cik kocaydı bu kez göçük altında kalan. Şimdi de onunda karalara bulanana ak ekmeği. Göçen ocakla birlikte erkeği, yuvası, dirliği de göçmüştü. Allaha emanet deyip dualadığı erkeği gelececekti, ka-pasını açmıyacaktı bir daha. Sağır-lasmas mıydı Allah, duymamış mıydı duasını ne? Duymamış, bilme-miş olur muydu hiç? Ne oldu peki, neye yaradı duaları? Beyninde oluşan bu düşünceler yüreğine inmişti. Erkeğinin yitiğine, bes öksüz yavrusunun acısını ekleyip yüreğine sığdıramamıştı. O acılı yüreği, zayıf göğsünü delecek gibi çırpıtmıştı.

Bunları anımsamıştı hemen. Yü-reği kabarmış, soluk soluğa kal-mıştı. Ama yine de anlatmaya ça-ıştı Temel'e. "Beş yavrımı öksüz göyup göcük altında kaldı Bilâl'im. Acısını bi ben bilirim, bi Allah. Demem bu değil ya, hani

Okulun adı ve adresi şöyle :
c/o SEİBİ HIGH SCHOOL
AKABAEDAİ, KITAKU
TOKYO — JAPAN

Adresini yukarıda belirttiğimiz Japon Se-ibi Kız Lisesi öğrencilerinin, geçen ay için de Akbank'ın Paşabahçe Şubesi galerisinde, yağlı ve suluboya yapıtlarıyla bir ser-gileri vardı. Paşabahçe Feriğ Inal Lisesi öğrencilerinin, yörelerinde kurulu "Balık-çılık Enstitüsü" Japon yöneticilerinin ara-cılığıyla oluşturulan geçen yılki geleneksel okul gününde Japonya'da Seibi Kız Lise-sine gönderilen ve sergilenen yapıtları bu.

yük ilgiyle karşılanmıştı. Bu kez izlediği-miz sergi ise, bunun karşıtıydı ve bizde de aynı ilgiyle karşılandı. Şunu da belirtmek isteriz ki, sözünü ettiğimiz bankanın mü-dürü Mehmet Ali Bülgetekin, GÜNEY'in 1954-55 yıllarında Adana'da yayımı sıra-sında, derginin yöneticisi ve yazarların-dandı.

● Rasim Özsoy'un Güney Yayınları ara-sında çıkan ilk şiir betiği "Bulanık Yöre" üzerine Beyoğlu Esir Kulüp'te bir gece düzen-lendi. Geceye Ercüment Behzad Lav, Ömer Faruk Toprak, Halim Uğurlu, Mahmut Makal, Nedret Gürçan, Behzat Ay, Rahim Balıoğlu, Ercüment Uçarı, Nahit Eruz, Yahya Benekay, İbrahim Osmanoğlu, Burhan Günel, İbrahim Örs, Etem Çalıskan, Nurten Karas, Yükkel Yazıcı, Türkân Gedik, Mehmet Ali Gökberk, Muammer Hacıoğlu, Meral Dıvıçlı, Şakir Pa-lancıoğlu ve Özsoy'un İstanbul'daki kayma-kam arkadaşları ve dostları — eşleriyle ka-tıldılar.

● Şişli Ortaokulu resim öğretmenini Naim Salıtan, 28. sergisini Beyoğlu Şehir Gale-risi'nde açtı. Büyük panolar halindeki seramik çalışmaları izleyenlerce ve sanat çevresince il-giyle karşılandı.

● Muammer Hacıoğlu ile Atilla Damar 16 Mayıs günü Beyoğlu Şehir Galerisi'nde ortak, laşa şiir sergisi açtılar. Sergide Muammer Hacıoğlu, dördüncü kitabı "Öfke Kında Dur-maz"ı şiir-severlere imzaladı.

● Harbiye Tiyatrosu Sanat Galerisi'nde Umran Baradan'ın resim sergisi kapandıktan sonra, 3 mayısta Pakize Erdem'in şiir sergisi açıldı. Şiirlerini ilginç süsleme düzeni içinde sunduğu sergisinde Bn. Erdem, "Selam" adı-nı verdiği 2. şiir betiğini konuklarına sundu.

RASİM ÖZSOY'UN GECE SINDE :

Rasim Özsoy, Mahmut Makal, Bn. Örs, Şakir Palancıoğlu, Ercüment Behzad Lav.

Rasim Özsoy, Behzat Ay, Atif Özbilen, eşleriyle

Nedret Gürçan, Rasim Özsoy, Atif Özbilen, Etem Çalıskan, İbrahim Örs.

hız para vediler, ne delse ona iste..."

"Tazminat" dedi Temel."

"He ya, babana rahmet. Tazminat diyola. Oraya varacamışım. Benim, öksüz yavrularımın ne gadarmış tazminati? diyeceğim. Gurban olam, bilmiyom ben yolu yordamını. Billirsen göstert bana" diye yalvarıyordu Fadime.

Temel son zamanlarda böylesi zavallıların sık, sık uğramaya başladıklarına tanık olmuştu. Öncele ri yoktu pek uğriyan. Bir Cevdet efendi vardı; ocakta kazalananlara ya da ölenlerin ailelerine müessesenin verdiği tazminat işini o kovalardı. Ne yapar, ne eder çeker alırdı vekâletnameyi ellerinden. Arada bahşış vermeye de unutmazdı doğrusu.

"Cel penumla. Ferhat beye cötüreceğim seni." dedi, Tazminat Servisine doğru yöneldi. Fadime arkasından yürümüyor, sürükleniyordu sanki. Bu kısa süre içerisinde de düşündüğü Cevdet efendinin kendisiydi.

Ortaboylu, şişmancaydı. Fötr şapkasının altından ilk seçebildiği kalın kaşlarıydı. İyi giyimli, kravatı boynunda, inandırıcı, gür bir sesi vardı. Bilâlin ölümünden bu yana başsağlığına gelen ikinci ziyaretçisiydi. Fadimenin. Köye kadar otomobile gelmişti. Böyle bir beyin kapısına dek gelmesini yadgarlamıştı önce. Ama nasıl da iyi davranmıştı?

"Bak baci, ölüm Allahın emri. Cena'ballahın sevgili bir kuluymuş ki şehit etti kocanı. Ölenle ölünmez, bilirsin. Kaç çocuğun var bakayım?"

"Beş öksüzüm" demişti Fadime.

"Vah, vah. İşte bunlara yazık olmasa bari."

Üzgün görünmüştü bunu söylerken Cevdet efendi. Fukaranın zayıf anlarını kestirmekte çok ustalıktı böyleleri. Fadimenin bitik, dayanaksız halini sezmişti hemen. Sağ elini ceketinin iç cebine atarak şişkin cüzdanını çıkarmıştı. İçinden çekip aldığı beş tane yüzlük, iki de besyüzlüğü Fadimenin avucuna sıkıştırırken "Bunları al

bacı. Öksüz yavrularını ele, güne karşı muhtaç bırakma. Herde gene bir kolayı bulunur." demişti.

Avuçlarına sıkıştırılmış binbeşyüz liranın sıcaklığını iliklerine dek duymuştu Fadime. Bu, hiçbir zaman birarada göremeyeceği toplu bir para gibi gelmişti ona. Karşılıksız bu ilginin nereden geldiğini aklının ucuna getirememiş, en çok gereksindiği bir zamanda kendisine uzanan yardım elini geri çevirmeye gücü yetmemişti. Di renemeyeceği ortadaydı. Zaten yolunu, yordamını da bilmiyordu. Beş çocuğun beşini de peşine takip müessesine uzanan yardım elini geri çevirmeye gücü yetmemişti. Di renemeyeceği ortadaydı. Zaten yolunu, yordamını da bilmiyordu.

Beş çocuğun beşini de peşine takip müessesine uzanan yardım elini geri çevirmeye gücü yetmemişti. Di renemeyeceği ortadaydı. Zaten yolunu, yordamını da bilmiyordu.

Bakkal Hürşit şehre indiğinde şuradan buradan duyduklarını anlatmasaydı, belki de beş çocuğunun yazgısını yedibin besyüz liranın gücüne sarıp sarmalayacaktı. Fakat ne demişti Hürşit? "Len soyyuyola öksüz haggını, yeyip yuduyolla şu vekâletçi döyyusla. Halbukim hiç bi zorluğu yoğmuş. İççi Müdürlüğüne varacamışın, mesaisini çıkaracan, sonra doğru Muhasebeye. Trink parayı sayıyola. Vekâlet mekâlet vermeyece-mişim."

Fadimenin içine düştüğü çıkmaz buydu işte. "Git sor bakam, ne gadarmış tazminetin?" demişlerdi. Bu düşünceyle varmış, dikilmişti Ferhat beyin karşısına. Ferhat bey kanıksamıştı bu tür başvuruları. Niçin geldiklerini biliyordu. Uzandı, kütüblasından yarıya immiş sigarasını aldı. Derin bir nefes çekti. "Yahu, şu işi neden sendika üstlenmezdi sanki? Sen tut işçini aracı, üçkâğıtçılara bırak, soysun, soğana çevirsin. Olur şey değil" diye geçirdi içinden. Sonra Fadimeye dönerek, "Hani, ver bakalım cüzdanını." dedi. Bir telâş içerisinde araştırıp durduğu Amelebilirliği cüzdanını koynundan çıkarıp Ferhat beye uzattı. Sicil numarasına baktı. Yılların alışkanlığı ile kartları hızlı, hızlı çevirerek Bilâle alt olanı çekip çıkardı.

"Kocan kazmacıydı değil mi?" dedi.

"He" dedi Fadime.

"Tam kırkikibin besyüz lira almışsın." dedi.

"Ne?" diye haykırdı birden. Önce sarardı, kireç gibi oldu yüzü sonra. Anlaşılmaz anlaşılmaz bir sesle "Uy anam, uy gara bahtım. Bir göcük altında mı galdın Bilâlim? Bu kez beş yavrımı da, bu kez beni de yuttu, yitirdi bu göcük."

Fadime, bir söz daha söyleyemedi. Yığılıp kalmıştı olduğu yere. Tonlarca kömürün ağırlığı, acılı yüreğini ezdikçe ezliyordu.

BİZE GELEN KİTAPLAR :

HİSAR YAYINLARI:

BİR BULUT GEÇTİ, İhan Geçer, 10 TL. — **AKŞAMLA GELEN**, Yahya Akengin, 5 TL. — **DÖNÜŞÜ OLMAYAN YOL**, Ayla Oral, 8 TL. **TEK ATLI TEKİN OLMAZ**, Ümit Kaftancıoğlu, Masallar, 10 TL. — **CEYLAN PINARI**, Güner Ceylan, 5 TL. — **GÖRMEK İSTERSE TOPRAK**, Suat Salih Asral, 6 TL.

— **ÇÖZÜLME**, Basım Özdenören, Edebiyat Dergisi Yayını, 7,5 TL. **ÖZGÜRLÜĞE ÇAĞRI**, Servet Ziya Çoraklı, 5 TL. — **GÜZELLEME- LER**, Saffettin Pınar, 15 TL. — **YÜZ TÜRK BÜYÜĞÜ**, Saffettin Pınar, 20 TL. — **ÖFKE KINDA DURMAZ**, Muammer Hacıoğlu, 6 TL. — **KUZEY RÜZGÂRLARI BAKIŞLARIN**, Ali Haydar Karahacıoğlu, 750 Krs

METİN ELOĞLU

— İnceleme/Antoloji —
Asım **BEZİRCİ**
10 TL.

KARA TUTKU

— Öyküler —
Ferzan **GÜREL**
750 Krş.

HÜZÜN ÇIKMAZI

— Şiirler —
Piyale **GÖNÜLTAS**
4 TL.

KUYTU

— Şiirler —
Feriha **AKTAN**
10 TL.

İŞİLTİ

— Şiirler —
Feriha **AKTAN**
10 TL.

TUTSAK

— Şiirler —
A. Uğur **KEZER**
10 TL.

güney yayinlari
P. K. 1333 — İSTANBUL

damlıya
damlıya
göl

Güney : 12

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paramızın... itikbalinizin emniyetidir

METİN ELOĞLU **dizin**

TDK 1972 ŞİİR ÖDÜLÜ
GÜNEY YAYINLARI — 10 TL.

VE SANA İŞİĞİ SORARLAR

8. sayfadan

nedenle, konu veya öz değişmese bile, her çağın benzer konuyu anlatışında, özü sunuşunda başkalık olması zorunludur. Burada bir de konu ve özün özdeş olup olmadıkları bakımından da kısaca durulabilir. Konunun dışı dönük, maddesel evrenin görünüşüne bağlı bir olgu veya olgular dizisi olmasına karşılık, özün içe dönük, algıya dayalı, böylece evrenin görünüşüne değil, ondaki iç düzeni ya da düzenliliği gösterme isteği olduğunu belirleyebiliriz. Bir romanın, bir öykünün en az da indirilse bir konusu vardır. Ancak bu, ondaki özün yeterli, ya da yetersiz olmasının kanıtı olamaz. Nice büyük konulu kitaplar vardır da, öz olarak derinlikleri çok kuşkuludur. Buna karşılık yir türünde konu çok az önemlidir. Dizele, rin birbirleriyle ilgisi burada konu yönünden değil, salt bir özü derinleştirilmesi bakımından değerlendirilebilir.

Konu ve öz ayrımı özellikle tüm konusuz sayılabilecek sanatlar yönünden önemlidir. Örneğin bir küğ (müzik) yapıtında konunun değil, özün yeterli olup olmayacağı sözkonusu edilebilir. Her ne denli, sinfonisel—yır denilen, bir konuyu temel alan küğün varlığı önerülebilirse de, burada konu, ancak ses benzetmeleri, simgelemeler yoluyla düşünsel bir an, dırıştan öteye gidemez. Böyle olduğu için de, bu tür küğde bile değeri yapan konunun varlığı değil, öz derinliği, bu özü verebilmekteki biçim etkinliği, süreyi sesle örebilmekteki hüner sözkonusudur. Denebilir ki, bir metin'e, söze dayanmayan küğün konusu, adına bağlı sınırı ne olursa olsun, dinleyici için küğ dışı etkilenmeler bir değerlendirme nedeni olmamak gereklidir. Belki bu durumda, özün anlaşılmasında bir konunun sınırları içinde düşünmenin kolaylık sağlayacağı söylenebilir.

-- II --

Belirtilen durumda, Mevlâna'yı konu alan bir küğde çokseslilik ne yolda kullanılabilir? Ya da daha ötesi, çoksesli bir küğde gerek var mıydı? Doğrusu aranırsa böyle bir sorunun Türkiye'den başka bir ülkede önemli bir şeymişcesine ortaya atılabileceği kanısında değilim. Atatürk'ün 1934 yılında Büyük Millet Meclisi'nin 4. Dönem 4. Toplantı Yılına açarken söylediği şu sözü anımsamak yerinde olur: "Güzel sanatların hepsinde, ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini bilirim. Bu, yapılmaktadır. Ancak, bunda en çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan Türk musikişidir. Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, musikiye değişikliği olabilir, kavrayabilmesidir. Bugün dinletmeye yeltenilen musiki yüz ağartacak değerde olmaktan uzaktır. Bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusal, ince duyguları, düşünceleri anlatan; yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları bir gün önce, genel son musiki kurallarına göre işlemek gerektir. Ancak; bu düzeyde, Türk ulusal musikişi yükseltilir, evrensel musikiye yerini alabilir."

Buna karşı, daha bir yıl öncesi kendisiyle yapılan bir konuşmada, tanınmış bir yazarımız (Türk musikişi asla çok sesli) olamaz diye kestirip attığı gibi, (hele şu Beethoven'ı de teksele indiririm) yollu, genel kültür çerçevesi

çinde küğün geçmişbilimine olduğu ölçüde, sağduyu ve mantığa da ne denli uzak kaldığını gösterecek yargılara varmaktan çekinmemiştir.

Yirmi üç yıl önce çıkan "Pazar Postası"nın sanat sayfasında yer alan İhan Usmanbaş'ın yazılarından birisinin başlığını anımsıyorum; so, ruyordu Usmanbaş, yukarıda bir örneğini verdiğimiz anlayıştaki küğ bağnazlarına: "Yalnız Gelenek mi Millidir?"

Yine o tarihlere, bu sayfalarda benim de "Fikir Esaret." başlıklı bir yazım çıkmıştı. Belirtiyordum; geleneksel küğümüzü bize ulusal gösteren alışkanlıktan başka neden gösterilemez. Bu küğ, makama dayalı olduğu için, makam içinde sıradaki bir sesi değiştirdiniz mi makam bozulur, ulusallık da böylece yiter. Buna karşılık bir Puccini, Japon küğündeki makamlardan, Çin küğünün makamlarından yararlanmış ama, yaptığı ne Japon küğü, ne Çin küğüdür, İtalyan küğünün mahdudur. Belirtelim, bugünün Japonyasında nasıl teknik ilerleme batı dünyasını ürkütecek ölçüye varmışsa, küğ alanında da geleneksel Japon küğünün geçmişten bir anı, bugüne ulaştırılmış bir armağan gibi korunmasına karşılık, bugünün Japon bağdarı (bestecisi) küğ sorunlarına kapısını açmış ve batılı bağdarlar yanında özde düzeyde yer alabilecek ölçüde bir değerlenmeye ulaşabilmiştir. Toshiro Mayuzumi, Toru Takemitsu, Akira Miyoshi, Yasushi Akutagawa bunların en önde gelenlerinden. Ne batıda, ne kendi ülkelerinde bu bağdarların Japon küğünden başka bir küğ yaptıklarından kuşku duyulmuyor.

Debussy'nin Cava ve Endonezya'nın "Game-lan" küğünden yararlanması karşısında onun Fransız küğünün değil de bir Endonezya'nın mahi sayılmak gerektiğini söyleyebilir miyiz? Bunlar bir anda usa geliverenler. Oyleyse, ulusalılık anlayışta batılı düşünce ile, tek sesli küğ savunular arasında bir düşün ve açış değişikliği bulunduğunu görmek gerekiyor. Nedir bu ayrılık? Bunu anlamak için kültürün her alanında olduğunca küğ alanında da gelişmenin batıda ne yolda olduğunu iyi bilmek gerekir. Batıda küğün çok seslenmeye gidiş daha do, kuzuncu yüzyılda başlamıştır. Hem de kilisenin "Gregor Ezgileri"ni korumak yönünden bir takım şaşmaz kurullar saptadığını öne sürmesi ne, baskılar yapmasına karşın, Kuşkusuz her karşı koyma bir düşün özgürlüğünün sonucu, bir tartışma, hesaplaşma demektir. Bu nedenle gelişme her zaman, önce usa dayalı ve bilinçli olmuştur. Üstetik, kilisenin tutuculuğuna karşı, küğde çoksesle doğru sürdürülen savaşın halk küğü içinden doğmuş olması da ayrıca dikkate değer bir noktadır. Ancak daha sonraki yıllarda kilise, çoksesli olumsuzlukta zorunda kalmış, ne var ki, bünyesindeki doğmaya bağlılık nedeniyle bu kez de ses uyumu (harmonie) yönünden bir takım yasaklamalara gitmiş, önce üçlü aralıklara karşı koyarken, bir süre sonra bu aralıkları benimsemiş, bu kez dörtlü, beşli aralıkları yasaklamıştır. Kilisenin tutuculuğu gelişmeyi önleyememiş, onsekizinci yüzyıla varıldığında batı küğünün eşit aralıklı düzene dayalı dizgesi her yönden gelişerek belirli bir takım kurallara, çözüm yollarına ulaşmıştır. Batı küğü onsekizinci yüzyılda ulaştığı kuraleci yönde de kalmamış, günümüze değin çoksesliliğin getirebileceği olabirlikler durmadan yenilenmiş, geliştirilmiştir. Bütün bu gelişmede

görülüyor ki, başlangıçta halk küğünden yola çıkma durumu bulunsu bile, yapılanlar, küğün yalnız bir eğlenme konusu olarak görmek yerine, düşüncenin ve onun geliştirdiği duygu derinliğinin damgasını bastığı, biçimini verdiği özgürlük anlayışının simgelediği bir sanat durumuna getirmiştir. Bu sonuçta bir halk küğünün yalnız geleceğe bağlı bilinçsiz öykünü, cülerinin değil, özgünlük, kişilik, yenilik amacını taşıyan sanatçıları, ancak bunların uğraşmalarının yeri bulunduğunu da söyleyebiliriz.

Doğu dünyasında, bu arada bizim memleketimizde, batıda görüldüğü gibi sanatı bir düşün, cenin, özgür düşüncenin oluşumu ile ilgili yapacak hemen hiçbir atış, hiçbir çaba görülmemektedir. Küğ de öteki sanatlar gibi belirli bölüklerin eğlenme, biraz daha ötesi duygusal bir dinlenme aracı olmaktan öte bir anlama ulaşamamıştır. Halk küğü de, Divan küğü de duygu aşamasından, düşün aşamasına bir türlü ulaşamamışlardır. Bunun sonucu olarak da Türk küğü denildiğinde, yalnız belirli kalıpların getirildiği sınırlarla bağlı olarak, yalnız alışılmış ve yalnız tek yönlülüğü amaçlayan bir küğün düşünölebileceği kanısı yanlış olarak çoşunlukta yerleşmiştir.

— III —

Mevlâna'nın sağlığında, kesin, sınırlı bir mevlevi töreni ve küğü bulunmadığını biliyoruz. Günümüze dek uzayıp gelmiş olan mevlevi törenleri ve bu törenler için yazılmış olan küğler, Mevlâna'nın ölümünden sonra, oğlu Sultan Veled'in derlemesi ve sonra gelenlerin de bunu sürdürmeleriyle kesin biçimine, kalıplara oturtulmuştur. Kuşkusuz olan bir nokta varsa, Mevlâna'nın sağlığında "sema" yaparken de, ya da başka nedenlerle dinlediği sırada da çalışmakta olan küğ tek sesliydi, makamsal bir yapı taşıyordu.

Batılı bağdarlar mevlevi âyinleriyle ve burada çalınan küğle ilgilenmişlerdir. Beethoven'ın op. 114 "Atina Yakıntıları" adlı yapıtında "Der-vistlerin Korosu" başlıklı dördüncü parça, büyük bir olabirlikle Mevlevi dönüşünü yansıtmak için yazılmıştır.

Doğrudan doğruya Mevlâna ile ilgili en önemli yapıt, çağdaş Polonya küğünün kurucusu sayılabileceğimiz büyük bağdar Szymanowski'nindir (1883—1937). Szymanowski'nin 3. Sinfonisi olan bu yapıt op. 27 sayısını taşımakta, tenor solocu, erkek korosu ve orkestra için Mevlâna'nın seçilmiş yarıları üzerine 1915—1916 yıllarında yazılmıştır. "Gecenin İri" adını taşımaktadır.

Bu yapıt, polonyalı ustanın gizemsel döneminin en önemli ve etkileyici yapıtlarından birisi bulunmaktadır. Debussy ve Scriabin sezilmekle birlikte, geleceğin Polonya küğünü etkileyecek kişilik, özellik dolu yarıları vardır. Ö, salt Mevlâna'yı anlatmakla bağlı sayılmaz, Mevlâna gizemcilik evreninde bir simge olduğu için yarılarına başvurularak küğde bir yön çizilmiştir. Ton duyusundan ayrılmak için ezgiler durmaz (kromatik) yakın seslerden oluşturulmuş, her tuncenin sonu, karar sesini keskin olmadığı için kolaylıkla başka sese götürülerek yeni deşimsellere ulaştırılmakta, hem de gizemci duyusu, sun birbirine kapı açan içgörü evreninin ardıncılığı sağlanmakta, vurular (rythme) kesin, hafifni yitirmekte, böylelikle madde üstü bir evrenin simgesi oluşturulmaktadır.

güney güney güney güney güney güney güney